

2015:16

Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt, 2014 och första kvartalet 2015

Rapport till regeringen enligt IAF:s regleringsbrev för 2015

Regeringen
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt, 2014 och första kvartalet 2015

Rapport till regeringen enligt IAF:s regleringsbrev för 2015

Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 gett Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) följande uppdrag: *"IAF ska för 2014 respektive det första kvartalet 2015, redovisa och analysera Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning. Redovisningen ska ske senast den 19 juni 2015"*

Arbetsförmedlingen har fått möjlighet att faktagranska rapporten.

Beslut i detta ärende har fattats av Jan-Olof Dahlgren, generaldirektör.

Ansvarig chef har varit Jessica Idbrant, chef för analysenheten.

Rapporten har utarbetats inom IAF av uppdragsledare Maria Westerlind, utredare analysenheten. I arbetet har även Linnea Tåkvist, utredare granskningsenheten och Urban Nilsson, verksamhetsjurist rättsenheten, deltagit. I den slutliga beredningen har utredarna Eva Nordström och Jonas Eriksson, analysenheten, deltagit.

Katrineholm den 18 juni 2015

Jan-Olof Dahlgren
Generaldirektör

Maria Westerlind
Utredare

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm
www.iaf.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Definitioner, metod och genomförande	8
2 Arbetsförmedlingens rutiner kring lämnandet av underrättelser	10
2.1 Underrättelseprocessen	10
2.2 Automatiska och manuella underrättelser	10
2.3 Att uppfylla de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen (9 och 11 §§)	11
2.4 Att följa reglerna i arbetslöshetsförsäkringen (43–43 b §§)	12
2.5 Problematisering och konsekvenser för uppgifterna i rapporten	14
3 Utveckling av underrättelser över tid	16
4 Underrättelser per underrättelseorsak	18
4.1 Underrättelser fördelat på samtliga underrättelseorsaker	18
4.2 Underrättelser enligt 43 §	20
5 Underrättelser över geografiska områden	23
5.1 Underrättelser fördelat på marknadsområden	23
5.2 Underrättelser fördelat på kontor	25
6 Underrättelser fördelat på grupper av sökande	31
6.1 Samtliga underrättelser enligt 43 §	31
6.2 Underrättelser gällande utebliven aktivitetsrapport eller missat bokad besök	34
7 Upprepade underrättelser per person	38
7.1 Upprepade underrättelser enligt 43 §	38
7.2 Upprepade underrättelser gällande utebliven aktivitetsrapport	41
8 Slutsatser	45
9 Käll- och litteraturlista	51
Bilaga 1: Vilka egenskaper som kartläggs	53
Bilaga 2: Regelverk	54

Sammanfattning

IAF har för denna rapport undersökt och analyserat antalet underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt enligt 9, 11 samt 43–43b §§ i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) som Arbetsförmedlingen lämnat januari 2014–mars 2015. Fokus har legat på underrättelser som kan leda till sanktioner enligt 43–43b §§, framför allt för personer som missköter sitt arbetssökande enligt 43 §.

Mellan det första och det andra halvåret 2014 skedde en märkbar minskning av antalet underrättelser som kan leda till sanktion, som sedan stabiliserade sig på en lägre nivå. I januari 2015 lämnades drygt 36 000 underrättelser som kan leda till sanktion, vilket var 25 procent färre än samma period 2014. En del av förklaringen hör ihop med att antalet arbetssökande minskade under perioden, men även i relation till antal arbetssökande var minskningen 17 procent. För underrättelser gällande de allmänna villkoren fanns däremot ingen tydlig utveckling över tid.

De vanligaste orsakerna till att Arbetsförmedlingen lämnade underrättelser till arbetslöshetskassorna fortsatte under perioden att vara

- utebliven aktivitetsrapport
- missat bokad besök
- byte av sökandekategori.

Av dessa stod aktivitetsrapporterna för den absolut största delen av underrättelserna, kring 60 procent.

Det fanns genomgående skillnader i lämnade underrättelser mellan marknadsområdena, där storstadsområden lämnade fler underrättelser än landsbygdsområden. Detta kan inte förklaras av antalet inskrivna arbetssökande, eftersom detta tagits hänsyn till i rapporten. De kontor som lämnade flest underrättelser per 1 000 arbetssökande var

- Af Gnesta
- Af Malmö Bryggan
- Af Stockholm Rinkeby Kista.

Af Gnesta lämnade hela 67 procent fler underrättelser per arbetssökande än genomsnittet. Generell fanns en övervikt av kontor i Stockholms- och Mälardalsområdet bland de kontor som lämnade många underrättelser sett till inskrivna arbetssökande. De kontor som lämnade få underrättelser var istället glesbygdskontor, främst lokaliserade i den norra delen av landet. De lokalkontor som lämnade lägst antal underrättelser per arbetssökande var

- AF Pajala

- Af Valdemarsvik
- Af Strömsund.

När man ser till det genomsnittliga antalet underrättelser framkommer att vissa grupper av arbetssökande fick fler underrättelser än andra. Bland de som fick flest underrättelser per 1 000 arbetssökande märks

- unga
- utrikesfödda
- lågutbildade.

När man ser till upprepade underrättelser per person framkommer även att en högre andel arbetssökande med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning fick fler underrättelser än genomsnittet. Dessa är grupper som har en mer utsatt situation på arbetsmarknaden än andra, och som i genomsnitt tillbringar längre tid i arbetslöshet. När det gäller skillnader mellan könen framkommer det även att män fick fler underrättelser än kvinnor. Bland de grupper som fick lägst antal underrättelser fanns äldre, högutbildade och arbetssökande med någon fysisk funktionsnedsättning.

Det är utifrån uppgifterna i denna rapport inte möjligt att uttala sig om ifall skillnader i antal lämnade underrättelser som kan observeras över tid, mellan kontor eller mellan grupper av arbetssökande beror på att Arbetsförmedlingen handlägger olika eller att arbetssökande betar sig olika. Troligen finns förklaringen till olikheter i båda dessa orsaker.

1 Inledning

IAF har sedan myndigheten startade 2004 lämnat rapporter till regeringen med redovisningar om och analyser av Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning.

I regeringens regleringsbrev till IAF för budgetåret 2015 anges att:

"IAF ska för 2014 respektive det första kvartalet 2015, redovisa och analysera Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning. Redovisningen ska ske senast den 19 juni 2015"

1.1 Bakgrund

Regeländringarna i arbetslöshetsförsäkringen som genomfördes i september 2013 innebar stora förändringar i förutsättningarna för när Arbetsförmedlingens ska lämna underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt. Dels infördes nya åtgärdsgrunder för när underrättelser ska lämnas, dels förändrades Arbetsförmedlingens roll i processen. Numera ska Arbetsförmedlingen skyndsamt underrätta arbetslöshetskassan om det kan antas att en arbetssökande som får eller begär arbetslöshetsersättning missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet, orsakar arbetslösheten eller inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning¹. Därefter ska arbetslöshetskassan utreda ärendet och fatta beslut om eventuell sanktion. Detta innebär att Arbetsförmedlingens roll renodlats till att kontrollera och underrätta, inte bedöma och fatta något sorts beslut.

Våren 2014 publicerade IAF rapporten *"Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning, lämnade under 2013 och första kvartalet 2014"* (2014:21), vilket var den första sedan regeländringarna. Rapporten visade att antalet underrättelser hade ökat kraftigt sedan regeländringarna, men att detta delvis berodde på att många av de underrättelser som lämnats var sådana som registrerades som avanmälningar innan regeländringarna. Dessutom rörde många underrättelser de nya underrättelseorsakerna.

Den vanligaste orsaken till att Arbetsförmedlingen lämnade underrättelser mellan september 2013 och mars 2014² var att den arbetssökande inte hade lämnat in sin aktivitetsrapport i tid, och den näst vanligaste orsaken var att den arbetssökande inte besökte eller kontaktade Arbetsförmedlingen enligt

---

¹ Enligt 16 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

² Vilket är den period efter regelförändringarna då samtliga underrättelseorsaker tillämpats

överenskommelse. Underrättelser av dessa två orsaker gick till fler män än till kvinnor och till fler yngre arbetssökande än till äldre. När det gällde underrättelser med anledning av aktivitetsrapporter fanns det även skillnader mellan olika marknadsområden, där Norra Mälardalen och Stockholm Gotland lämnade fler underrättelser per 1 000 arbetssökande än genomsnittet och Västra Svealand lämnade färre. För bokade besök fanns det däremot inga tydliga skillnader mellan marknadsområden. Denna rapport följer upp hur dessa indikatorer utvecklats över tid.

I februari presenterade IAF även rapporten ”*Vem missköter sitt arbetssökande?*” (2015:1), som utredde vilka grupper av ersättningstagare som i högre utsträckning än andra fått sanktioner för att de misskött sitt arbetssökande, samt hur långt olika grupper hade nått i den så kallade åtgärdstrappan³. Den undersökta tidsperioden var september 2013–oktober 2014, det vill säga de första 14 månaderna efter regelförändringarna. Rapporten visade att de grupper av ersättningstagare som fått sanktioner i högre utsträckning än andra även var grupper som i genomsnitt står längre från arbetsmarknaden, bland annat ersättningstagare med grundbelopp, lågavlönade, lågutbildade och utrikes födda. Rapporten visade även att dessa grupper blev alltmer överrepresenterade vid högre trappsteg i åtgärdstrappan.

En sanktion för misskötsamhet är en konsekvens av att Arbetsförmedlingen lämnat en underrättelse till ersättningstagarens arbetslöshetskassa och att denna fattat ett beslut om sanktion enligt 43 § i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). Det slutgiltiga beslutet omfattar därmed både Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassans bedömningar. Att vissa grupper av arbetssökande systematiskt får fler sanktioner än andra kan därmed ses som en kombination av hur många underrättelser gruppen fått av Arbetsförmedlingen och hur hög sanktionsgrad gruppen har haft hos arbetslöshetskassan. Denna rapport följer upp resultaten från rapport 2015:1 när det gäller utfallet för olika grupper, genom att undersöka den ena av komponenterna: Arbetsförmedlingens lämnande av underrättelser.

1.2 Syfte och frågeställningar

I denna rapport redovisar och analyserar IAF Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning under perioden januari 2014–mars 2015. Rapporten har två syften. Det ena är att belysa likabehandlingen av arbetssökande genom att kartlägga om underrättelser lämnas på ett likartat sätt över tid, över geografiska områden och mellan grupper av sökande. Ett annat syfte med rapporten är att ge återkoppling på hur åtgärdssystemet fungerar genom att kartlägga hur väl sökandes beteende stämmer överens med reglerna i

---

³ Sanktionerna enligt 43 § i Lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) trappas gradvis upp för upprepade fall av misskötsel i samma ersättningsperiod, vilket har gett upphov till begreppet

försäkringen, utifrån Arbetsförmedlingens bedömning, samt hur detta utvecklas över tid.

Det är dock inte möjligt att utifrån uppgifterna i denna rapport särskilja om skillnader i antal lämnade underrättelser beror på skillnader i Arbetsförmedlingens handläggning eller om de beror på skillnader i de arbetssökandes beteende. Dessa två effekter är troligen sammanvävda i samtliga uppgifter som presenteras i rapporten.

Rapporten ämnar besvara följande frågeställningar:

- 1) Hur ser utvecklingen av antal underrättelser ut under perioden?
- 2) Hur fördelar sig de lämnade underrättelserna på de olika underrättelseorsakerna?
- 3) Finns det skillnader i antal underrättelser mellan Arbetsförmedlingens marknadsområden och mellan olika kontor?
- 4) Finns det skillnader i antal underrättelser mellan olika grupper av arbetssökande?
- 5) Hur många upprepade underrättelser får personer i olika grupper av arbetssökande?

1.3 Definitioner, metod och genomförande

För att kunna besvara frågeställningarna har uppgifter hämtats från IAF:s databaser ASTAT och AF-databasen. Uppgifterna har sammanställts och analyserats deskriptivt i tabeller och diagram.

”Underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt” är enligt IAF:s definition de **negativa underrättelserna**, det vill säga underrättelser med anledning av att ersättningstagaren inte uppfyller de allmänna villkoren enligt 9 eller 11 §§ i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) eller att han eller hon inte följer reglerna enligt 43–43 b §§ ALF. Arbetsförmedlingens systemstöd gör ingen skillnad mellan underrättelser med anledning av 11 § (”avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar”) och underrättelser med anledning av 43 a § första stycket 3 (”avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program”), vilket innebär att underrättelser som gäller 11 § registreras som 43 a §. Eftersom det rör sig om ett väldigt litet antal underrättelser⁴ konstaterar IAF att det inte påverkar huvuddelen av analysen.

Underrättelser med anledning av 43–43 b §§ kan leda till att arbetslöshetskassorna fattar beslut om sanktion, och IAF har valt att lägga tonvikt vid denna typ av underrättelser. Framförallt ligger fokus på 43 § för personer som missköter sitt arbetssökande, eftersom underrättelser enligt 43 a § (förlänger

---

⁴ De underrättelser som redovisas enligt orsaksgrunden ” Avvisat en anvisning till arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd” och alltså inkluderar både 11 § och 43 a § utgör i själva verket 0 procent av alla skickade underrättelser under perioden, se tabell 5.1

tiden i arbetslöshet) och 43 b § (orsakar sin arbetslöshet) är mycket sällsynta. Vissa fördjupningar görs även för de i särklass två vanligaste typerna av underrättelser, de med anledning av utebliven aktivitetsrapport och missat bokad besök eller kontakt.

Positiva underrättelser är meddelanden med information om att den arbetssökande åter uppfyller 9 § och dessa behandlas inte i rapporten. De finns heller inte medräknade i någon totalsumma.

Införandet av den så kallade Meddelandebanken i mitten av april 2014 (se avsnitt 2.1) har lett till att underrättelser endast når fram till arbetslöshetskassorna om personen som underrättelsen gäller begär ersättning, vilket syftade till att minska arbetsbelastningen hos arbetslöshetskassorna. Detta leder till ett brott i statistiken över hur många underrättelser som *arbetslöshetskassorna mottar*, men IAF finner inga skäl till att detta skulle påverka antalet underrättelser som *Arbetsförmedlingen lämnar*. Både före och efter Meddelandebanken var arbetsförmedlarnas roll att lämna en underrättelse vid varje fall av misstänkt regelbrott eller förändringar i uppfyllandet av de allmänna villkoren för de personer som uppgett till Arbetsförmedlingen att de tänker söka ersättning. I denna rapport undersöks därför de underrättelser som Arbetsförmedlingen **lämnar**, antingen direkt till arbetslöshetskassorna (innan införandet av Meddelandebanken) eller till Meddelandebanken (efter dess införande). Om Meddelandebankens införande ändå skulle påverka statistiken skulle detta synas som ett trendbrott mellan mars och april 2014.

Den 1 mars 2015 trädde nya regler i kraft som innebar att Arbetsförmedlingen även ska lämna underrättelser för personer som har aktivitetsstöd. Dessa underrättelser och eventuella sanktionsbeslut handläggs från och med detta datum av Arbetsförmedlingen själv. Eftersom dessa förändringar sker alldeles i slutet av denna rapporters undersökningsperiod undantas denna typ av underrättelser från all analys. IAF gör detta genom att inte behandla några underrättelser som lämnats till den nya enheten Ersättningsprövning. Det går dock inte att utesluta att vissa underrättelser som lämnats innan detta datum till någon arbetslöshetskassa eller till Meddelandebanken i själva verket gäller personer som har aktivitetsstöd och inte arbetslöshetsersättning. Detta sker dock i de fall Arbetsförmedlingen saknar kontrolluppgifter om den arbetssökandes typ av ersättning och därför agerar utifrån att den enskilde uppgett att han eller hon tänker söka arbetslöshetsersättning.

Denna rapport redovisar alla underrättelser som Arbetsförmedlingen har lämnat under perioden. Antalet underrättelser sätts även i relation till antalet arbetssökande, genom att rapporten redovisar antal underrättelser per 1 000 arbetssökande. Detta ska dock inte tolkas som en andel, eftersom vissa personer kan ha fått fler än en underrättelse, utan används för att visa på proportioner. I denna rapport avgränsas begreppet arbetssökande till att omfatta unika personer som var 65 år eller yngre, som uppgett till Arbetsförmedlingen att de tänkte söka ersättning och som under perioden varit öppet arbetslösa antingen på heltid eller på deltid (sökandekategori 11, 21, 22, 23, 97 eller 98).

2 Arbetsförmedlingens rutiner kring lämnandet av underrättelser

Arbetsförmedlingen ska kontrollera att de som söker arbetslöshetsersättning står till arbetsmarknadens förfogande samt följer det regelverk som anges i lagar, förordningar och föreskrifter. Om arbetsförmedlaren kan anta att detta inte är fallet ska han eller hon underrätta arbetslöshetskassan, som sedan utreder och fattar beslut om en eventuell sanktion eller annan åtgärd. Bilaga 2 redovisar de relevanta delarna av de lagar och förordningar som reglerar lämnandet av underrättelser, de allmänna villkoren för ersättning samt reglerna kring arbetssökande, förlängande av arbetslöshet och orsakande av sin arbetslöshet.

Detta kapitel beskriver kortfattat hur Arbetsförmedlingens arbete med underrättelser går till, samt hur deras rutiner och styrdokument reglerar detta. Kapitlet innehåller också en problematisering utifrån iakttagelser som IAF har gjort i tidigare rapporter och hur det påverkar uppgifterna i den här rapporten.

2.1 Underrättelseprocessen

Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas roller vid underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt är tydligt uppdelade. Arbetsförmedlingen ska kontrollera och underrätta medan arbetslöshetskassorna ska utreda och fatta beslut.⁵ När en underrättelse skapats lagras den elektroniskt i en databas hos Arbetsförmedlingen, kallad Meddelandebanken. Respektive arbetslöshetskassa kan därifrån hämta underrättelser genom att prenumerationer skapas på individnivå. Syftet med införandet av databasen var att minska antalet underrättelser som lämnades till arbetslöshetskassorna men som rörde individer som inte fick arbetslöshetsersättning. När arbetslöshetskassan har hämtat underrättelsen ska den utreda vad som hänt i det enskilda fallet. Slutligen fattar arbetslöshetskassan beslut om den ersättningsökande ska tilldelas en varning, en sanktion, förlora rätten till hela ersättningsperioden, eller ha fortsatt rätt till ersättning.⁶

2.2 Automatiska och manuella underrättelser

Arbetsförmedlingens underrättelser kan delas in i två grupper beroende på hur de genereras: automatiska eller manuella. Det finns tre underrättelseorsaker som genererar automatiska underrättelser.

---

⁵ Prop. 2012/13:12 sid. 29

⁶ AFHS 5/2015 Meddelande till a-kassa eller enheten Ersättningsprövning

- När den ersättningssökande inte lämnat in sin aktivitetsrapport inom utsatt tid.
- När den ersättningssökande uteblivit från ett besök med arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör. Underrättelsen skapas endast automatiskt om arbetsförmedlaren fyllt i fältet "nästa kontakt AF" i Arbetsförmedlingens informationssystem, AIS. Om datumet som står i fältet "nästa kontakt AF" passerar utan att förmedlaren har flyttat det till fältet "senaste kontakt AF" lämnas en automatisk underrättelse. Systemet är alltså förinställt på att en underrättelse ska lämnas om inte arbetsförmedlaren gör en aktiv notering att den arbetssökande kommit på besöket eller besvarat kontakten.
- Om den ersättningssökande blir registrerad i någon av sökandekategorierna 14, 31, 41 eller 34⁷. Den som är inskriven på Arbetsförmedlingen registreras alltid i en sökandekategori och kopplat till vissa sökandekategorier finns information om att de allmänna villkoren inte är uppfyllda.

Arbetsförmedlaren kan stoppa de automatiska underrättelserna dagen efter att de har skapats, vilket endast ska tillämpas om underrättelsen skapats på felaktiga grunder. En motivering ska då skrivas i systemstödet, vilket gör att den sparas i databasen och blir sökbar.

De underrättelser som inte är automatiska skapar den enskilda arbetsförmedlaren själv i systemstödet för underrättelser. I underrättelsen ska arbetsförmedlaren beskriva varför det finns anledning att anta att en händelse eller omständighet är sådan att den skulle kunna leda till sanktion eller till att den ersättningssökande inte bedöms uppfylla de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. I övrigt ska datumet för händelsen anges och ett relevant underlag ska bifogas, till exempel handlingsplan eller aktivitetsrapport.

2.3 Att uppfylla de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen (9 och 11 §§)

De allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen regleras i 9 § och 11 § ALF. I bedömningen av om de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen är uppfyllda ska arbetsförmedlaren ta hänsyn till om den arbetssökande är arbetsför. Det får inte finnas några omständigheter som hindrar den arbetssökande från att utföra ett tillgängligt och lämpligt arbete.⁸ Utöver detta ska den ersättningssökande också vilja och ha för avsikt att arbeta.⁹

⁷ Dessa sökandekategorier innebär; arbetssökande med förhinder, tillfälligt arbete, ombytessökande och utresande EU/EES-sökande.

⁸ Prop. 1973:56 s. 69, 177

⁹ Prop. 2012/13:12 s. 87

Vissa sökandekategorier innehåller information om huruvida den arbetssökande uppfyller de allmänna villkoren, vilket innebär att automatiska underrättelser lämnas som en följd av vilken sökandekategori den ersättningssökande är registrerad i.¹⁰ För att den ersättningssökande ska vara anmäld på det sättet som krävs måste vederbörande vara anträffbar och ha en aktuell anmäld vistelseadress.¹¹ Arbetsförmedlingen ska skyndsamt underrätta arbetslöshetskassan när den ersättningssökande åter uppfyller de allmänna villkoren.¹²

2.4 Att följa reglerna i arbetslöshetsförsäkringen (43–43 b §§)

Misskötsamhet är en av grunderna för att Arbetsförmedlingen ska underrätta arbetslöshetskassan och regleras i 43 § ALF. Med undantag för ett fåtal grupper¹³ ska alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen ha en handlingsplan. Vid början av denna rapporters undersökningsperiod i januari 2013 fanns i gällande handläggarstöd inga krav på när handlingsplanen skulle upprättas, men ambitionen var att den skulle upprättas vid anmälningstillfället. Uppföljning och revidering skulle göras minst var fjärde månad¹⁴. Från 21 mars 2014 uppdaterades handläggarstödet till att nu lägga till krav om att handlingsplanen måste upprättas inom 10 dagar från inskrivningstillfället¹⁵. Mot slutet av denna rapporters undersökningsperiod, 1 februari 2015, ändrades handläggarstödet igen till att handläggarstödet ska upprättas inom 30 dagar. Tiden för att uppdatera handlingsplanen ändrades även till minst 6 månader¹⁶. Om den ersättningssökande inte medverkar till att upprätta en handlingsplan ska Arbetsförmedlingen lämna en underrättelse.

Alla arbetslösa som är anmälda som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen ska även aktivitetsrapportera, och om aktivitetsrapporten inte lämnas in inom utsatt tid genererar detta en automatisk underrättelse.¹⁷ Aktivitetsrapporten är tillsammans med den individuella handlingsplanen det huvudsakliga underlaget

---

¹⁰ De sökandekategorier där de allmänna villkoren anses vara uppfyllda utgörs av sökandekategori 11, 21, 22 och 23.

¹¹ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2015:2) om anmälan hos den offentliga arbetsförmedlingen för rätt till ekonomiskt stöd vid arbetslöshet.

¹² 16 a § Förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹³ Detta gäller för de som omfattas av Lagen (2010:197) etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. För personer som anställts med någon form av lönesubvention hanteras handlingsplanen olika utifrån respektive insats eller program.

¹⁴ AFHS 7/2010 Handlingsplan, version 6.0. Beslutsdatum 2013-09-19

¹⁵ AFHS 7/2010 Handlingsplan, version 7.0. Beslutsdatum 2014-03-21

¹⁶ AFHS 7/2010 Handlingsplan, version 9.0. Beslutsdatum 2015-02-05

¹⁷ AFHS 21/2013 Aktivitetsrapport

när Arbetsförmedlingen bedömer om den ersättningssökandes sökaktivitet är tillräcklig för att han eller hon ska bedömas som aktivt arbetssökande. Görs bedömningen att den ersättningssökande inte är aktivt arbetssökande ska underrättelse lämnas till arbetslöshetskassan.¹⁸

Om den ersättningssökande inte har besökt eller tagit kontakt med Arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör vid en överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt ska arbetslöshetskassan underrättas.¹⁹ Enligt ett GD-meddelande som gällde fram till den 20 mars 2014 skulle samtliga arbetssökande med krav på att lämna in aktivitetsrapport kallas till ett individuellt uppföljningssamtal via personligt besök minst var fjärde månad. Vid behov skulle kontakten vara tätare. De som fick arbetslöshetsersättning skulle dessutom ha en individuell kontakt en gång i månaden, via telefon med Kundtjänst de första fyra månaderna och därefter via personligt besök. Arbetslösa under 25 år med arbetslöshetsersättning skulle alltid följas upp med ett personligt besök²⁰. 20 mars 2014 kom dock ett GD-beslut som innebar att kravet på att ha kontakt med samtliga arbetssökande med arbetslöshetsersättning en gång i månaden upphävdes. I stället är det den arbetssökandes behov av stöd som ska styra hur tät kontakt som krävs²¹.

Om den ersättningssökande inte har sökt anvisat lämpligt arbete utgör även detta en grund för att lämna underrättelse. En anvisning innebär en uppmaning att söka en ledig plats²² och gäller endast för de arbetssökande som har arbetslöshetsersättning eller som deltar i ett program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Den ersättningssökande ska inom utsatt tid redovisa om han eller hon sökt platsen, och alla anvisningar ska följas upp av ansvarig handläggare. Ibland genomförs även arbetsgivaruppföljningar.

Uppgifter om att den ersättningssökande förlänger sin tid i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet når arbetsförmedlaren genom kontakter med arbetsgivare eller genom löpande uppföljning av den ersättningssökande, och regleras i 43 a och 43 b §§. Eftersom arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring ska den ersättningssökande påbörja omställningen till annat arbete direkt när anmälan om arbetslöshet har skett. Arbetsförmedlingen ska underrätta arbetslöshetskassan när Arbetsförmedlingen får kännedom om att den ersättningssökande avvisat ett erbjudet lämpligt arbete, vållat att en anställning inte kommit till stånd eller avvistat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket det lämnas aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingen ska också underrätta arbetslöshetskassan när den ersättningssökande orsakat sin arbetslöshet. Det innefattar att

---

¹⁸ AFHS 43/2011 Lämpligt arbete och sökområde

¹⁹ AFHS 5/2015 Meddelande till a-kassa eller enheten Ersättningsprövning

²⁰ Arbetsförmedlingen Vis, GD-meddelande *Aktivitetsrapporter och besöksfrekvens*, 2013-10-17.

²¹ Arbetsförmedlingen, Vis, *Så påverkar gd-beslutet arbetet på Arbetsförmedlingen*, 2014-03-27.

²² Anvisningen ska bedömas i linje med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2004:3) om lämpligt arbete.

ersättningssökanden utan giltig anledning har lämnat sitt arbete, på grund av otillbörligt uppförande skiljts från sitt arbete, utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas eller uppträtt på ett sådant sätt att Arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.²³

2.5 Problematisering och konsekvenser för uppgifterna i rapporten

IAF har genom utarbetandet av tidigare rapporter fått indikationer på att underrättelser i vissa fall lämnas felaktigt. Detta gäller både automatiska och manuella underrättelser.

När det gäller de automatiska underrättelserna är det möjligt att den enskilda arbetsförmedlaren glömmer eller på något sätt är förhindrad att uppdatera informationen i AIS, vilket medför att underrättelser lämnas felaktigt. Det kan till exempel röra sig om att den ersättningssökande har lämnat in aktivitetsrapporten men att detta inte registrerats, vilket resulterat i att en underrättelse lämnats.²⁴ Detsamma kan hända i de fall datumet som är kopplat till "nästa kontakt AF" inte har uppdaterats trots att den ersättningssökande varit på mötet. Vid kontakter som IAF har haft med både arbetsförmedlare och arbetslöshetskassor har det framkommit att denna typ av felaktigt lämnade underrättelser är något som förekommer relativt frekvent. Omvänt kan man istället tänka sig att det finns en risk för att underrättelser inte lämnas i de fall som funktionen "nästa kontakt AF" inte använts, eftersom det då innebär att underrättelsen ska lämnas manuellt.

När det gäller de manuella underrättelserna har det i IAF:s tidigare mörkertalsstudier för underrättelser visat sig att många arbetsförmedlare upplever en svårighet kring att på eget initiativ lämna underrättelser. De lämnar inte det antal underrättelser som de borde lämna, och det finns tecken på att problemet är större när det kommer till underrättelseorsaker med bedömningsfrågor, som till exempel om den ersättningssökande är aktiv i sitt arbetssökande eller inte.²⁵

Detta kan leda till att uppgifterna i denna rapport både över- och underskattar antalet underrättelser som *borde* ha lämnats, vilket blir särskilt påtagligt för underrättelser lämnade med anledning av missat bokad besök. Dels kan felaktiga underrättelser lämnas i de fall arbetsförmedlaren glömmer att uppdatera fältet "nästa kontakt AF", vilket leder till ett högre antal underrättelser, dels kan det finnas ett mörkertal i de fall arbetsförmedlaren inte använder sig av den

---

²³ AFHS 5/2015 Meddelande till a-kassa eller enheten Ersättningsprövning

²⁴ IAF:s rapport 2015:8 Arbetsförmedlingens skäl för att inte underrätta arbetslöshetskassan när aktivitetsrapport saknas

²⁵ IAF:s rapport 2009:2 Mörkertal för underrättelser till arbetslöshetskassan år 2007, IAF:s rapport 2010:20 Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt, mörkertalsstudie m.m.

automatiska funktionen, vilket leder till lägre antal underrättelser. Vid kontakt med Arbetsförmedlingen har det antytts att olika kontor och arbetsförmedlare använder funktionen "nästa kontakt" i olika hög utsträckning, vilket därmed kan resultera i skillnader i antal lämnade underrättelser.

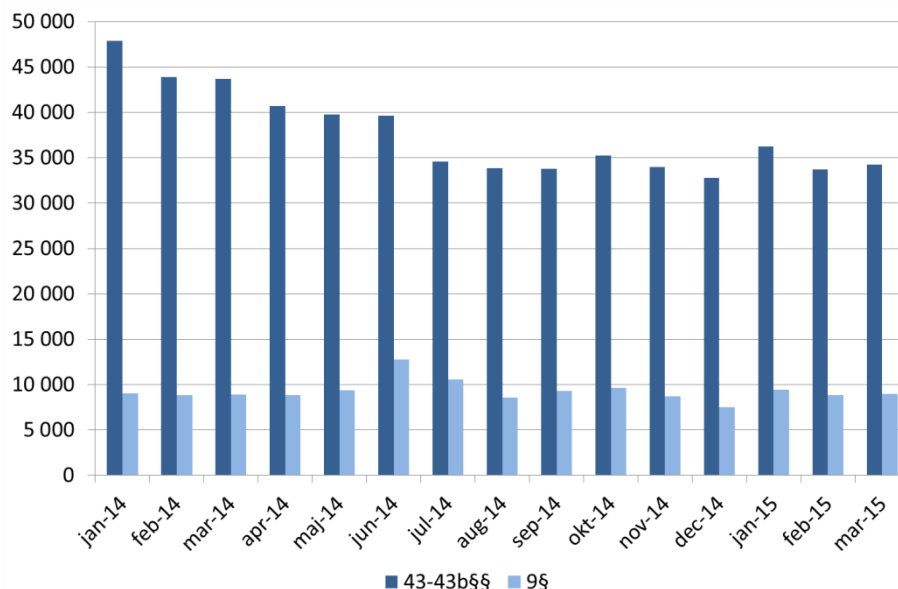
3 Utveckling av underrättelser över tid

Detta kapitel redovisar hur många underrättelser som Arbetsförmedlingen har lämnat under perioden januari 2014–mars 2015. Både det totala antalet underrättelser och antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande redovisas.

3.1.1 Totala antalet underrättelser

Figur 3.1.1 visar för varje månad antalet underrättelser som Arbetsförmedlingen lämnat, uppdelat på om de rör de allmänna villkoren i 9 § eller om de kan leda till sanktion enligt 43–43b §§. Underrättelser som gäller 11 § finns medräknade i 43–43 b §§, (se avsnitt 1.3).

Figur 3.1.1. Antal underrättelser januari 2014–mars 2015, uppdelat på underrättelseorsak.

Under tidsperioden minskade underrättelserna som kan leda till sanktion enligt 43–43b §§, medan samma minskning inte kunde ses för underrättelser enligt 9 §. Minskningen av underrättelser som kan leda till sanktion skedde gradvis under det första halvåret under 2014, då antalet sjönk från drygt 47 000 underrättelser per månad till strax under 35 000 per månad. Efter denna minskning låg antalet relativt stabilt över resterande månader under perioden.

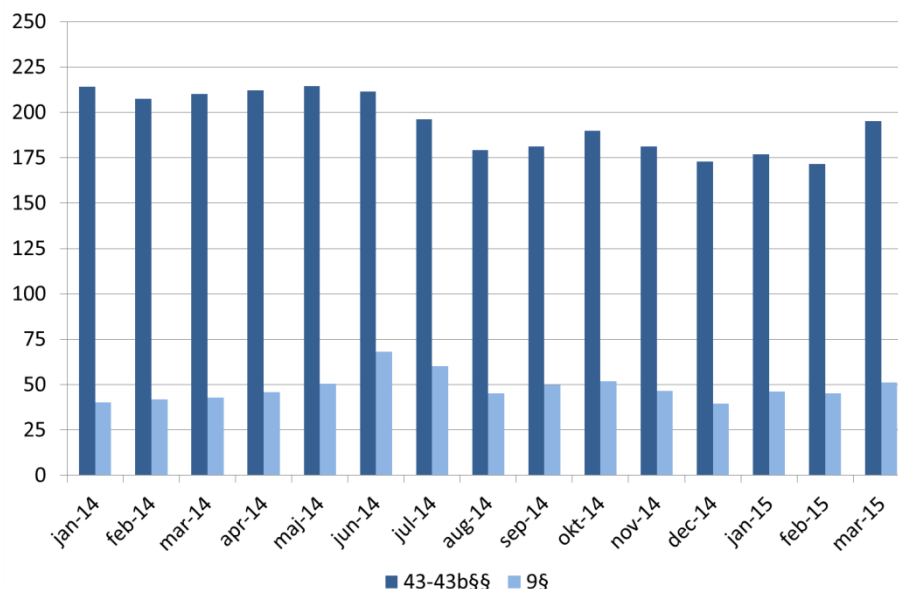
3.1.2 Antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande

Utvecklingen av antal underrättelser har en tydlig koppling till antalet arbetssökande, där färre arbetssökande kan antas leda till färre lämnade underrättelser om allt annat hålls lika. För att ta hänsyn till detta presenterar figur 3.1.2 antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande, vilket ger en något mer

rättvisande bild över hur lämnandet av underrättelser utvecklades under perioden. Antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande ska dock inte tolkas som någon andel, eftersom vissa personer kan ha fått fler än en underrättelse.

Figur 3.1.2. Antal underrättelser per 1 000 arbetssökande januari 2014 –mars 2015, uppdelat på underrättelseorsak.

Figur 3.1.2 påminner om figur 3.1.1, särskilt i utvecklingen av underrättelser som gäller de allmänna villkoren enligt 9 §. Antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande med anledning av 9 § höll sig relativt konstant under perioden, med undantag av en liten ökning under juni och juli. Denna ökning skulle kunna bero på att vissa arbetssökande tar semester eller av andra anledningar inte är arbetsföra och oförhindrade att ta ett arbete under denna period, vilket i sådana fall genererar fler underrättelser.

När det gäller underrättelser som kan leda till sanktion enligt 43–43b §§ skiljer sig dock figurerna lite från varandra. Även figur 3.1.2 visar att det skedde en minskning över perioden, men minskningen i underrättelser satt i relation till arbetssökande var inte lika kraftig och inträffade inte lika gradvis som den för det totala antalet underrättelser i figur 3.1.1. Minskningen i antal underrättelser per 1 000 arbetssökande inträffade snarare mellan juni och augusti 2014, varefter antalet underrättelser stabiliserade sig på en något lägre nivå.

En viss del av minskningen av det totala antalet underrättelser som figur 3.1.1 visar tycks därmed bero på att även antalet arbetssökande minskade under perioden. Även när detta tagits hänsyn till finns det dock en viss minskning kvar. I januari 2015 lämnades på så sätt omkring 20 procent färre underrättelser per 1 000 arbetssökande än i januari 2014. Undantaget från den allmänna utvecklingen är mars 2015, där antalet underrättelser enligt 43–43b §§ ökade något igen.

4 Underrättelser per underrättelseorsak

Detta kapitel beskriver hur antalet underrättelser som lämnades under perioden fördelar sig på de olika underrättelseorsakerna enligt 9 samt 43–43 b §§ ALF²⁶. Först ges en överblick över samtliga underrättelseorsaker, sedan ges en fördjupning över underrättelser enligt 43 § för arbetssökande som missköter sitt arbetssökande.

4.1 Underrättelser fördelat på samtliga underrättelseorsaker

Tabell 4.1 redovisar för varje kvartal det totala antalet underrättelser uppdelat per underrättelseorsak, samt hur stor andel de utgör av samtliga underrättelser under perioden.

---

²⁶ Underrättelser enligt 11 § (för sökande som avvisat en anvisning till jobbgarantin för ungdomar) finns inkluderat i underrättelser enligt 43 a § (för sökande som avvisat en anvisning till arbetsmarknadspolitiskt program), eftersom dessa inte är möjliga att särskilja utifrån AF-databasen

Tabell 4.1. Antalet och andelen underrättelser fördelade på samtliga underrättelseorsaker, per kvartal januari 2014– mars 2015.

	Antal (och andel) underrättelser				
	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1
Totalt	162 189 (100 %)	151 209 (100 %)	130 689 (100 %)	127 923 (100 %)	131 932 (100 %)
Allmänna villkoren, 9 §					
Inte arbetsför och oförhindrad, Annan orsak	1 482 (1 %)	1 270 (1 %)	1 534 (1 %)	1 284 (1 %)	1 343 (1 %)
Inte arbetsför och oförhindrad, Tillfälligt sjuk	3 961 (2 %)	2 842 (2 %)	2 650 (2 %)	3 473 (3 %)	3 740 (3 %)
Inte arbetsför och oförhindrad, Tillfälligt förhindrad	1 376 (1 %)	1 014 (1 %)	1 034 (1 %)	966 (1 %)	993 (1 %)
Inte arbetsför och oförhindrad, Byte till en annan sökandekategori ²⁷	18 840 (12 %)	25 139 (17 %)	22 425 (17 %)	19 371 (15 %)	20 234 (15 %)
Inte anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen	40 (0 %)	31 (0 %)	66 (0 %)	27 (0 %)	39 (0 %)
Står inte till arbetsmarknadens förfogande	1 067 (1 %)	734 (0 %)	753 (1 %)	770 (1 %)	952 (0 %)
Missköter sitt arbetssökande, 43 §					
Inte medverkat till att upprätta en handlingsplan	1 662 (1 %)	1 392 (1 %)	1 092 (1 %)	947 (1 %)	957 (1 %)
Inte lämnat in aktivitetsrapport i tid	96 476 (59 %)	90 988 (60 %)	79 473 (61 %)	75 796 (59 %)	78 849 (60 %)
Inte besökt/kontaktat Arbetsförmedlingen enligt överenskommelse	30 087 (19 %)	22 499 (15 %)	17 182 (13 %)	20 390 (16 %)	20 329 (15 %)
Inte besökt/kontaktat kompletterande aktör enligt överenskommelse	320 (0 %)	261 (0 %)	197 (0 %)	216 (0 %)	183 (0 %)
Inte sökt anvisat lämpligt arbete	922 (1 %)	653 (0 %)	445 (0 %)	456 (0 %)	309 (0 %)
Inte aktivt sökt lämpliga arbeten	5 693 (4 %)	4 078 (3 %)	3 602 (3 %)	3 994 (3 %)	3 696 (3 %)
Förlänger tiden i arbetslöshet, 43 a §					
Avvisat ett lämpligt erbjudet arbete	69 (0 %)	101 (0 %)	78 (0 %)	55 (0 %)	113 (0 %)
Uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd	40 (0 %)	50 (0 %)	40 (0 %)	31 (0 %)	25 (0 %)
Avvisat en anvisning till arbetsmarknads-politiskt program med aktivitetsstöd ²⁸	89 (0 %)	93 (0 %)	70 (0 %)	97 (0 %)	113 (0 %)
Orsaker sin arbetslöshet, 43 b §					
Lämnat sitt arbete utan giltig anledning	27 (0 %)	32 (0 %)	22 (0 %)	21 (0 %)	23 (0 %)
Skiljts från sitt arbete pga. otillbörligt uppförande	8 (0 %)	7 (0 %)	7 (0 %)	6 (0 %)	8 (0 %)
Lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program utan giltig anledning	14 (0 %)	12 (0 %)	12 (0 %)	15 (0 %)	21 (0 %)
Skiljts från ett arbetsmarknadspolitiskt program pga. otillbörligt uppförande	16 (0 %)	13 (0 %)	7 (0 %)	8 (0 %)	5 (0 %)

²⁷ Sökandekategorierna 14, 31, 34 och 41.

²⁸ Denna rad inkluderar även underrättelser enligt 11 § för sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar, eftersom dessa inte är möjliga att särskilja utifrån AF-databasen

Tabell 4.1 visar att de tre vanligaste orsakerna till att Arbetsförmedlingen lämnade underrättelser under perioden var att den arbetssökande

- inte lämnat in sin aktivitetsrapport i tid
- inte besökt eller kontaktat Arbetsförmedlingen enligt överenskommelse
- bytt till en sökandekategori där han eller hon inte bedömdes som arbetsför och oförhindrad

Detta är samma resultat som framkom i IAF:s rapport *Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning, lämnade under 2013 och första kvartalet 2014* (2014:21). Sammanlagt utgör underrättelser som gäller de allmänna villkoren i försäkringen (9 §) omkring 20 procent av underrättelserna per kvartal, medan underrättelser som gäller personer som missköter sitt arbetssökande (43 §) står för så gott som resten av underrättelserna, 80 procent. Endast en mycket liten andel av de lämnade underrättelserna gällde arbetssökande som förlängde sin tid i arbetslöshet (43a §) eller som orsakade sin arbetslöshet (43 b §).

Det är intressant att notera att de tre vanligaste underrättelseorsakerna är de som härrör från automatiska underrättelser. Avsnitt 2.2 beskriver hur en aktivitetsrapport som inte inkommit i tid, ett bokad besök där den avtalade tiden passerats utan att arbetsförmedlaren gjort någon notering samt en registrering i sökandekategorierna 14, 31, 34 och 41 genererar en automatisk underrättelse. Övriga underrättelser, som kräver en mer aktiv handläggning av arbetsförmedlaren, är alltså betydligt mer ovanliga. Det är dock värt att komma ihåg att händelserna som kan generera dessa underrättelser även inträffar mer sällan. Medan aktivitetsrapporten ska lämnas in en gång per månad och bokade besök eller kontakt kan ske återkommande under en period av arbetslöshet borde vissa händelser, till exempel "avvisat ett lämpligt erbjudet arbete" eller "lämnat sitt arbete utan giltig anledning" inträffa vid färre tillfällen för den genomsnittliga arbetssökande. Med fler tillfällen då regelbrott kan inträffa är det snarast naturligt att fler underrättelser lämnas av dessa anledningar.

4.2 Underrättelser enligt 43 §

Eftersom denna rapport är inriktad främst på underrättelser som kan leda till sanktion enligt 43–43 b §§ och tabell 4.1 visat att det är mycket få underrättelser som lämnas med anledning av 43 a § och 43 b förflyttas nu fokus till underrättelser som endast gäller 43 §, det vill säga för arbetssökande som missköter sitt arbetssökande.

Tabell 4.2 fokuserar därför in på dessa underrättelseorsaker och presenterar samma antal underrättelser, men där procentsatsen nu visar andelen av underrättelser enbart med anledning av 43 § och där ytterligare en rad visar underrättelser per 1 000 arbetssökande.

Tabell 4.2. Antalet och andelen underrättelser samt underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelade på underrättelseorsaker enligt 43 §, per kvartal januari 2014–mars 2015.

		Antal, andel samt antal underrättelser per 1 000 arbetssökande				
		2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1
Samtliga underrättelser enligt 43 §	Antal	135 160	119 871	101 991	101 799	104 323
	Andel	(100 %)	(100 %)	(100 %)	(100 %)	(100 %)
	Per 1 000	497	487	427	419	413
Missköter sitt arbetssökande, 43 §						
Inte medverkat till att upprätta en Handlingsplan	Antal	1 662	1 392	1 092	947	957
	Andel	(1 %)	(1 %)	(1 %)	(1 %)	(1 %)
	Per 1 000	6	6	5	4	4
Inte lämnat in aktivitetsrapport i tid	Antal	96 476	90 988	79 473	75 796	78 849
	Andel	(71 %)	(76 %)	(78 %)	(74 %)	(76 %)
	Per 1 000	355	370	333	312	312
Inte besökt/kontaktat Arbetsförmedlingen/ kompletterande aktör enligt överenskommelse ²⁹	Antal	30 087	22 499	17 182	20 390	20 329
	Andel	(22 %)	(19 %)	(17 %)	(20 %)	(20 %)
	Per 1 000	112	93	73	85	81
Inte sökt anvisat lämpligt arbete	Antal	922	653	445	456	309
	Andel	(1 %)	(1 %)	(0 %)	(0 %)	(0 %)
	Per 1 000	3	3	2	2	1
Inte aktivt sökt lämpliga arbeten	Antal	5 693	4 078	3 602	3 994	3 696
	Andel	(4 %)	(3 %)	(4 %)	(4 %)	(4 %)
	Per 1 000	21	17	15	16	15

Precis som tabell 4.1 redan visat är det aktivitetsrapporterna, de bokade besöken och kraven på det aktiva arbetssökandet som genererar flest underrättelser för misskötsamhet, och tabell 4.2 sätter även detta i relation till antal arbetssökande. Även om antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande med anledning av utebliven aktivitetsrapport minskat över tid, så visar tabell 4.2 att Arbetsförmedlingen under det första kvartalet 2015 lämnade 312 sådana underrättelser per 1 000 arbetssökande, vilket fortfarande kan anses som en betydande siffra. Procenttalen i tabellen visar även att, trots att underrättelserna med anledning av aktivitetsrapporter har minskat, så har dess andel av lämnade underrättelser gällande misskötsamhet snarare ökat över tid. Från att ha utgjort 71 procent av underrättelserna enligt 43 § under det första kvartalet 2014 utgjorde denna typ av underrättelser 76 procent under det första kvartalet 2015.

IAF:s rapport om lämnade underrättelser från förra året, *Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning, lämnade under 2013 och första kvartalet 2014* (2014:21), sträckte sig över perioden då kraven på aktivt arbetssökande genom 43 § infördes 1 september 2013³⁰. Rapporten visade

²⁹ Detta är en sammanslagning av de två underrättelseorsakerna som redovisats i tabell 5.1: Inte besökt/kontaktat Arbetsförmedlingen enligt överenskommelse och Inte besökt/kontaktat kompletterande aktör enligt överenskommelse eftersom de i grund och botten avser samma typ av misskötsamhet.

³⁰ För full beskrivning av regelförändringarna, se nämnda rapport.

på mycket stora öknings i antalet underrättelser under de första månaderna sedan regeländringarna kommit på plats och fann att majoriteten kunde förklaras av just sena eller uteblivna aktivitetsrapporter. De stora problem som Arbetsförmedlingen och enskilda arbetssökande upplevde med att implementera aktivitetsrapporterandet, och de många sanktioner som de resulterade i, blev även uppmärksammat under perioden. Rapporten visade även hur de initialt höga antalen underrättelser med anledning av aktivitetsrapporter som uppstod i oktober till december 2013 gradvis mattades av fram till den sista mars 2014, som var slutpunkten för den rapportens analysperiod. Många tecken fanns därmed på att processen kring aktivitetsrapporterna genomgick en lärandeprocess, både på Arbetsförmedlingens och på de arbetssökandes sida. Med hänvisning till detta visar tabell 4.2 att den initiala minskningen av antalet underrättelser som gällde aktivitetsrapporter fortsatte till viss del, men sedan stabiliserade sig. Som andel av den totala misskötsamheten av arbetssökandet fortsätter dock aktivitetsrapporten utgöra en minst lika avgörande del.

När man ser till just minskningen av underrättelser med anledning av 43 § framkommer flera intressanta aspekter. Totalt sett minskade denna typ av underrättelser med 17 procent, från knappt 500 per 1 000 sökande till drygt 400. Underrättelser per 1 000 arbetssökande som gällde utebliven aktivitetsrapport minskade dock mindre, enbart 12 procent över perioden. Istället var det underrättelser som gällde missade bokade besök eller kontakt som drev utvecklingen, genom att under perioden minska med 27 procent. Detta kan ha flera olika orsaker. Dels är det möjligt att arbetssökande går mot en större grad av skötsamhet vad gäller bokade besök och kontakt, dels kan de ha skett förändringar i Arbetsförmedlingens hantering av underrättelser, till exempel hur ofta de kallar till besök eller hur ofta de använder funktionen "nästa kontakt AF". Som avsnitt 2.5 beskrivit är det mycket möjligt att antalet lämnade underrättelser på grund av missat bokad besök har ett samband med i hur stor utsträckning "nästa kontakt AF" används, eftersom användandet av funktionen påverkar både antalet felaktigt lämnade underrättelser samt mörkertalet av ej lämnade underrättelser. Om förändringar har skett i hur arbetsförmedlare använder sig av funktionen är det möjligt att det får ett genomslag i statistiken över skickade underrättelser.

När man ser till andra orsaker till underrättelser framkommer det att underrättelser som rör platsanvisningar minskade med två tredjedelar under perioden, sett till antal underrättelser per 1 000 arbetssökande. Det rör sig om ett relativt litet antal underrättelser totalt, från drygt 900 till runt 300, men det är ändå ett tydligt mönster som framkommer under alla kvartal. Detta skulle kunna bero på en högre skötsamhet hos de arbetssökande, en annan hantering av uppföljningen av anvisningar eller att Arbetsförmedlingen i mindre utsträckning använder sig av platsanvisningar. IAF har i samband med andra uppdrag noterat att Arbetsförmedlingen under perioden minskat antalet lämnade anvisningar, vilket i sådana fall har en trolig påvekan på siffrorna i tabell 4.2. Däremot är det inte möjligt att uttala sig om *hur mycket* dessa förändringar kan ha påverkat lämnandet av underrättelser.

5 Underrättelser över geografiska områden

Detta kapitel tar endast upp de underrättelser som skickats med anledning av att den sökande misskött sitt arbetssökande enligt 43 § och behandlar geografiska skillnader i antal skickade underrättelser. Först ges en överblick över Arbetsförmedlingens marknadsområden, sedan fokuseras på olika kontor.

5.1 Underrättelser fördelat på marknadsområden

Tabell 5.1 visar för varje kvartal hur det totala antalet underrättelser enligt 43 § samt antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelar sig på Arbetsförmedlingens olika marknadsområden.

Tabell 5.1. Antal underrättelser (samt antal per 1 000 arbetssökande) gällande 43 § fördelat på marknadsområde, januari 2014–mars 2015.

	Antal underrättelser (antal per 1 000 arbetssökande)				
	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1
Totalt ³¹	135 423 (498)	120 179 (488)	102 227 (428)	102 032 (420)	104 631 (414)
Marknadsområde					
Göteborg Halland	16 227 (528)	14 210 (511)	11 899 (433)	11 537 (418)	12 040 (423)
Nationell service	1 632 (352)	1 610 (365)	1 606 (345)	1 258 (286)	1 452 (311)
Nordvästra Götaland	9 776 (454)	7 838 (424)	6 459 (370)	6 741 (373)	7 178 (383)
Norra Mälardalen	15 322 (566)	13 798 (554)	11 644 (473)	11 633 (476)	12 020 (471)
Norra Norrland	6 662 (428)	6 140 (435)	4 851 (383)	4 854 (354)	5 313 (372)
Småland	8 616 (459)	7 400 (457)	6 186 (387)	6 231 (388)	6 590 (389)
Stockholm Gotland	14 641 (556)	13 613 (541)	12 604 (498)	11 938 (484)	11 873 (463)
Södra Götaland	23 352 (514)	20 779 (504)	18 484 (452)	18 745 (454)	18 292 (427)
Södra Mälardalen Östergötland	18 073 (523)	15 926 (505)	13 802 (439)	13 580 (431)	13 326 (408)
Södra Norrland	10 716 (474)	9 218 (454)	7 312 (402)	7 525 (384)	7 928 (383)
Västra Svealand	10 132 (412)	9 328 (426)	7 134 (353)	7 748 (362)	7 809 (350)

³¹ I totalen ingår även de underrättelser som inte kunde härledas till något marknadsområde. Summan av antalet för de respektive marknadsområdena och antalet i totalen stämmer därför inte överens.

Tabell 5.1 visar att det fanns skillnader mellan marknadsområden i hur många underrättelser de lämnade under perioden, där storstadsområden lämnade fler än landsbygdsområden. De som lämnade flest per 1 000 arbetssökande var

- Stockholm Gotland
- Norra Mälardalen
- Södra Götaland.

Även när man sätter underrättelser i relation till antal arbetssökande lämnades alltså flest underrättelser i områden med storstäder och stor befolkning. De marknadsområden som hade lägst antal lämnade underrättelser per 1 000 arbetssökande var

- Nationell service
- Västra Svealand
- Norra Norrland.

Generellt tycks skillnaderna mellan landsbygd och storstad ha varit genomgående i alla marknadsområden, och som mest uppgick skillnaderna till över 150 underrättelser per 1 000 arbetssökande. I sammanhanget får dessa skillnader anses som relativt stora. Exempelvis lämnade Stockholm Gotland 20 procent fler underrättelser per 1 000 arbetssökande under det första kvartalet 2015 jämfört med Norra Norrland.

I alla marknadsområden minskade antalet över tid, som syns både i det totala antalet och i antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande. Störst relativ minskning mellan det första kvartalet 2014 och det första kvartalet 2015 skedde i Göteborg Halland, Södra Norrland och Södra Mälardalen Östergötland. Där minskade underrättelserna per 1 000 arbetssökande med 20 procent under perioden. Minst minskade antalet i marknadsområdena Nationell service, Norra Norrland och Västra Svealand. Även där minskade dock antal underrättelser per 1 000 arbetssökande med kring 12 procent över ett år.

Tabell 5.1 visar att skillnaden i lämnade underrättelser mellan marknadsområden är den samma som i IAF:s rapport om lämnade underrättelser från förra året, *Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning, lämnade under 2013 och första kvartalet 2014 (2014:21)*. Det finns systematiska skillnader där storstadsområden lämnade fler underrättelser än landsbygdsområden, vilket inte kan förklaras av antalet inskrivna arbetssökande. Minskningen av antal underrättelser över tid, som beskrivits i kapitel 3, syns i alla marknadsområden och är som störst i marknadsområden med stora städer.

Det är utifrån dessa uppgifter inte möjligt att uttala sig om vad skillnaderna mellan marknadsområden beror på. Två möjliga förklaringar är att det finns skillnader i de arbetssökandes beteende, med en högre grad av skötsamhet i landsbygdsområden, eller att det finns skillnader i arbetsförmedlarnas handläggning med en högre benägenhet att lämna underrättelser i storstadsområden. Det som däremot är säkert är att skillnaderna inte beror på antalet arbetssökande i respektive marknadsområde.

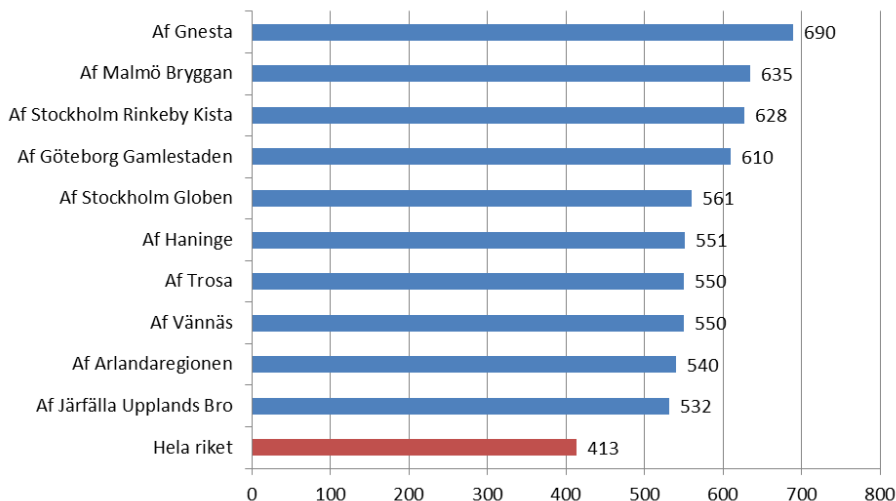
5.2 Underrättelser fördelat på kontor

Även detta avsnitt behandlar endast underrättelser enligt 43 § för dem som misskött sitt arbetssökande och fokuserar på skillnader mellan Arbetsförmedlingens kontor. Den undersökta tidsperioden är det första kvartalet 2015, och endast de kontor som under den perioden haft minst 100 inskrivna arbetssökande³² är inkluderade i analysen³³. Totalt ingår därmed 178 av 191 kontor.

5.2.1 Kontor med högst antal underrättelser

Figur 5.2.1 visar de tio kontor som under det första kvartalet 2015 lämnade flest underrättelser per 1 000 arbetssökande. Den nedersta stapeln visar samma siffra för hela landet och tjänar som en jämförelse.

Figur 5.2.1. Antal underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelat på kontor, lämnade under det första kvartalet 2015.

Figur 5.2.1 styrker bilden som framträdde i avsnitt 5.1, nämligen att storstadsområden lämnar fler underrättelser än genomsnittet. Med undantag av Af Gnesta, Af Trosa och Af Vännäs är de övriga kontoren som toppar listan relativt stora kontor som ligger i storstadsområden. Det finns också en övervikt av kontor i Stockholms- och Mälardalsområdet.

Det kontor som lämnade flest underrättelser under perioden är Af Gnesta, med 690 underrättelser per 1 000 arbetssökande. Detta innebär att kontoret lämnade 67 procent fler underrättelser sett till antalet arbetssökande än i landet i

³² Som under perioden var 65 år eller yngre, befann sig i någon av sökandekategorierna 11, 21, 22, 23, 97 eller 98 och som uppgett till Arbetsförmedlingen att de ämnade söka ersättning

³³ Detta innebär att 12 kontor av 190 exkluderas, med anledningen att analysen inte ska störas av extremvärden, så kallade outliers

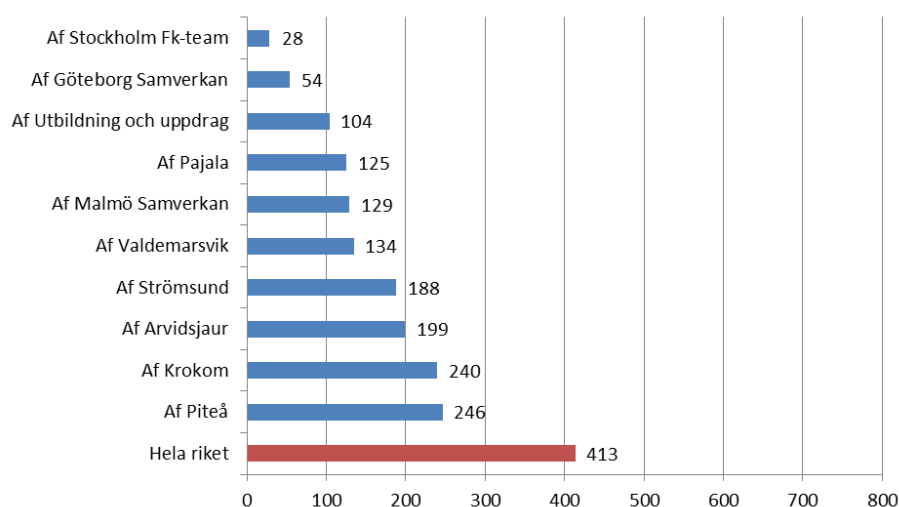
genomsnitt. Även om Af Gnesta sticker ut något visar figur 5.2.1 även att många andra kontor följde nära efter. Nummer två på listan, Malmö Bryggan, är ett kontor särskilt riktat mot personer i utanförskap³⁴, beläget i stadsdelen Rosengård men där många arbetsförmedlare är placerade i kommunens lokaler. Det är möjligt att denna särskilda inriktning påverkar antalet underrättelser som lämnades, både genom att de arbetssökande som är inskrivna vid kontoret har andra behov och förutsättningar än den genomsnittlige arbetssökande, och att handläggningen har ett särskilt fokus. Resonemanget skulle även kunna vara tillämpligt på Af Stockholm Rinkeby Kista och Af Göteborg Gamlestad, som även de ligger i stadsdelar eller täcker områden med sociala utmaningar.

Efter de fyra som toppar listan finns mycket små skillnader mellan varje kontor. Det tycks därmed inte finnas så många riktigt extrema kontor vad gäller att lämna många underrättelser per 1 000 arbetssökande, och de som sticker ut mest tycks ha en koppling till stadsdelar eller områden med större sociala utmaningar.

5.2.2 Kontor med lägst antal underrättelser

Figur 5.2.2 visar de tio kontor som under det första kvartalet 2015 lämnade lägst antal underrättelser per 1 000 arbetssökande. Den nedersta stapeln visar samma siffra för hela landet och tjänar som en referenspunkt.

Figur 5.2.2. Antal underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelat på kontor, lämnade under det första kvartalet 2015.

Jämfört med riksgenomsnittet på 413 underrättelser per 1 000 arbetssökande sticker många kontor ut genom att ha lämnat betydligt färre underrättelser. Mest avvikande är Af Stockholm Fk-team, som under perioden lämnade 28 underrättelser per 1 000 arbetssökande, vilket endast utgör 7 procent av riksgenomsnittet. Detta är dock ett kontor med specialfunktion, och samma gäller

³⁴ Enligt uppgifter från Arbetsförmedlingen

för Af Göteborg Samverkan och Af Utbildning och uppdrag samt Af Malmö Samverkan, som också kommer högt i listan. Dessa är specialkontor i den meningen att de riktar sig till sökande som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering och att de har en tät samverkan med Försäkringskassan (förutom Af Utbildning och uppdrag som även arbetar med Arbetsmarknadsutbildning och projekt)³⁵.

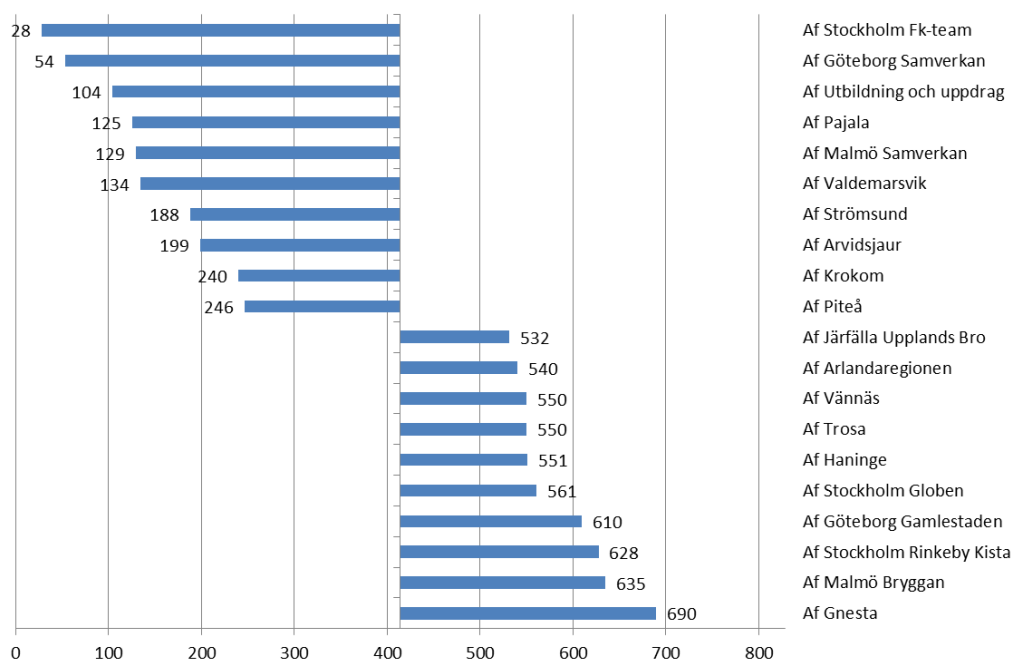
Av de kontor som endast fungerar som lokalkontor är Af Pajala det kontor som lämnade lägst antal underrättelser sett till arbetssökande under perioden, endast 30 procent av riksgenomsnittet.

Utöver specialkontoren visar figur 5.2.2 att de kontor som lämnade lägst antal underrättelser var små kontor i glesbygdsområden. Förutom AF Piteå (och specialkontoren) ligger alla kontor i listan i tätorter med mindre än 5 000 invånare. Rent geografiskt är alla kontor lokaliserade i den norra delen av landet, med undantag av Af Valdemarsvik som ligger i Östergötland.

5.2.3 Jämförelse mellan kontor

Figur 5.2.3 sammanfattar informationen i de två tidigare figurerna genom att visa en jämförelse mellan kontoren och hur de avviker från riksgenomsnittet³⁶.

Figur 5.2.3. Antal underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelat på kontor, lämnade under det första kvartalet 2015.

³⁵ Enligt uppgifter från Arbetsförmedlingen

³⁶ 414 underrättelser per 1 000 arbetssökande, vilket syns som linjen i mitten av diagrammet

Figur 5.2.3 visar att avvikelserna från genomsnittet generellt sett är större när det gäller vilka kontor som lämnade få underrättelser än när det gäller vilka som lämnade många underrättelser. De kontor som lämnade få underrättelser var betydligt mer extrema jämfört med riksgenomsnittet än de som lämnade många. Kontoren i den övre delen av figuren skiljer sig dessutom åt mer mellan varandra, medan kontoren i den nedre delen är mer jämna. Båda dessa uppgifter bidrar till bilden att det finns fler olikheter mellan Arbetsförmedlingens olika kontor när det gäller att lämna få underrättelser än när det gäller att lämna många. Det är dock värt att åter poängtera att många av kontoren i den övre delen av figur 5.2.3 är kontor med specialfunktion, medan kontoren i den nedre delen av figuren i huvudsak är lokalkontor.

Totalt är skillnaderna mellan kontoren i övre och nedre delen av figuren mycket stora: Af Gnesta lämnar exempelvis mer än 5 gånger så många underrättelser per 1 000 arbetssökande som Af Pajala. Sammantaget leder det till mycket stora skillnader mellan de uppräknade norrländska kontoren och de uppräknade kontoren i Stockholms- och Mälardalsområdet.

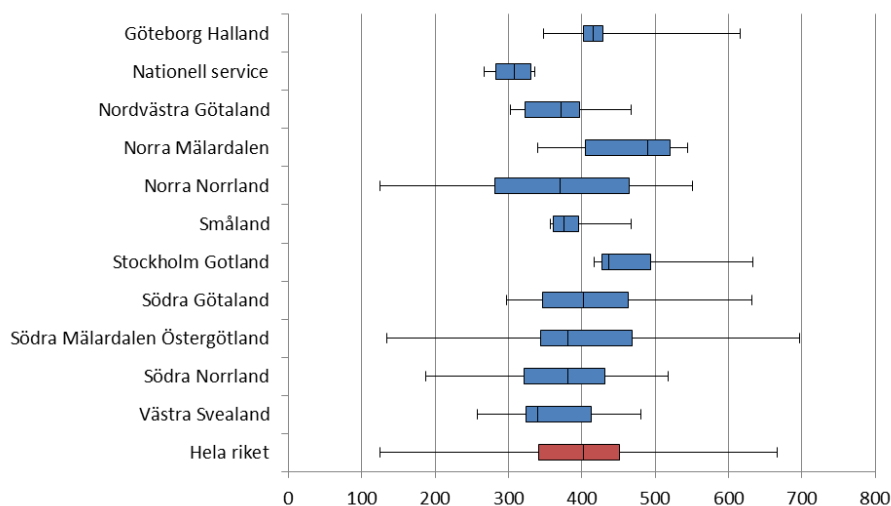
5.2.4 Spridning mellan kontor per marknadsområde

Medan de tidigare diagrammen har illustrerat hur några enskilda kontor lämnade underrättelser, fokuserar detta avsnitt på att jämföra de olika marknadsområdenas kontor med varandra. Detta för att se om det finns skillnader mellan kontor beroende på vilket marknadsområde de ligger i. Lådagrammet i figur 5.2.4 visar hur många underrättelser per 1 000 arbetssökande som varje kontor lämnade i varje marknadsområde genom att dela in kontoren i kvartiler. Figuren ger dels en bild av det typiska kontoret i varje marknadsområde genom att visa medianvärdet, dels hur stora skillnaderna var mellan kontoren inom ett marknadsområde genom att visa olika typer av spridningsmått³⁷. I figuren har kontoren med specialfunktion exkluderats eftersom de i många fall visat sig skilja sig mycket från övriga kontor i respektive marknadsområde.

---

³⁷ Lådans kanter visar första och tredje kvartil, medan morrhårens ändpunkter visar det högsta respektive det lägsta extremvärdet

Figur 5.2.4. Lådagram över antal underrättelser per 1 000 arbetssökande per kontor³⁸, uppdelat per marknadsområde. Period: första kvartalet 2015.

Figur 5.2.4 visar på flera typer av olikheter mellan Arbetsförmedlingens marknadsområden. För det första ger de blå lådornas placering en bild av vilka marknadsområden som har kontor som lämnade många respektive få underrättelser per 1 000 arbetssökande. Precis som framkommit i avsnitt 5.1 visar figuren hur kontor i bland andra Norra Mälardalen och Stockholm Gotland lämnade fler underrättelser än genomsnittet och hur Nationell Service och Västra Svealand lämnade färre än genomsnittet.

För det andra visar lådagranmet att det fanns olika stor spridning mellan kontoren i marknadsområdena. För de marknadsområden som hade små skillnader mellan de olika kontoren visar sig detta genom att det är ett kort avstånd mellan extremvärdena och att lådan är liten. Detta innebär att de olika kontoren i marknadsområdet lämnade ungefär lika många underrättelser per 1 000 arbetssökande och alltså inte skiljer sig särskilt mycket åt. Marknadsområden med små skillnader mellan kontor var

- Nationell service
- Småland
- Nordvästra Götaland.

Stora skillnader mellan kontor syns istället på att det är ett långt avstånd mellan det högsta och det lägsta extremvärdet och att det är ett långt avstånd mellan lådans kanter. Sådana marknadsområden är:

³⁸ Exkluderade kontor med specialfunktion är: Af Sjöfart, Af Göteborg Samverkan (Marknadsområde Göteborg Halland), Af Utbildning och uppdrag (Marknadsområde Norra Mälardalen), Af Stockholm Fk-team (Marknadsområde Stockholm Gotland), Af Malmö Samverkan samt Af Malmö Bryggan (Marknadsområde Södra Götaland)

- Södra Mälardalen Östergötland
- Norra Norrland
- Södra Norrland.

Södra Mälardalen Östergötland hade störst spridning mellan högsta och lägsta kontor underrättelsemässigt, och Norra Norrland hade störst spridning mellan första och tredje kvartil. Båda måtten visar dock samstämmigt att kontoren i dessa marknadsområden gjorde olika i hur ofta de skickar underrättelser. Om detta beror på att de arbetssökande betedde sig annorlunda vid olika kontor i marknadsområdet eller att arbetsförmedlarna av olika orsaker handlade på olika sätt är dock inte möjligt att uttala sig om utifrån dessa uppgifter.

6 Underrättelser fördelat på grupper av sökande

Detta kapitel tar endast upp de underrättelser som skickats med anledning av att den sökande misskött sitt arbetssökande enligt 43 § och undersöker hur många underrättelser som gick till olika grupper av arbetssökande. Först visas alla underrättelser enligt 43 §, sedan endast underrättelser för utebliven aktivitetsrapport och missat bokad besök eller kontakt, vilket har visat vara de två vanligaste underrättelseorsakerna.

IAF har valt att kartlägga de arbetssökande utifrån deras personliga egenskaper kön, ålder, födelseland, utbildningsbakgrund och funktionsnedsättning. Alla uppgifter hämtas ur Arbetsförmedlingens register. För vidare beskrivning av indelningen av funktionsnedsättning, se bilaga 1.

6.1 Samtliga underrättelser enligt 43 §

Tabell 6.1 visar för varje kvartal hur det totala antalet underrättelser och underrättelser per 1 000 arbetssökande fördelar sig på olika grupper av arbetssökande.

Tabell 6.1. Antal underrättelser (samt antal per 1 000 arbetssökande) som gäller 43 § fördelat på grupper av arbetssökande, januari 2014–mars 2015.

	Antal (antal per 1 000 arbetssökande)				
	2014 Q1	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4	2015 Q1
Totalt	135 423 (498)	120 179 (488)	102 227 (428)	102 032 (420)	104 631 (414)
Kön					
Män	75 300 (529)	66 036 (519)	55 000 (460)	55 641 (434)	58 575 (435)
Kvinnor	59 860 (463)	53 835 (454)	46 991 (394)	46 158 (403)	45 253 (384)
Åldersfördelning					
-24	17 114 (695)	14 331 (626)	12 175 (464)	16 367 (552)	14 356 (579)
25-34	42 075 (597)	38 077 (598)	32 394 (520)	32 144 (517)	33 187 (503)
35-54	58 423 (463)	52 842 (460)	45 089 (409)	42 177 (384)	43 456 (378)
55-	17 548 (348)	14 621 (329)	12 333 (306)	11 111 (270)	12 829 (273)
Födelse land					
Sverige	89 765 (461)	78 575 (448)	65 378 (392)	65 206 (385)	67 305 (382)
Utlandet	45 395 (588)	41 296 (584)	36 613 (508)	36 593 (499)	36 523 (479)
Högsta uppnådda utbildningsnivå					
Grundskola	30 055 (546)	27 128 (545)	22 152 (480)	22 439 (456)	23 089 (450)
Gymnasial	68 943 (513)	60 236 (507)	49 273 (434)	51 537 (431)	53 169 (429)
Eftergymnasial	36 162 (439)	32 507 (420)	30 566 (386)	27 823 (375)	27 570 (356)
Funktionsnedsättning³⁹					
Ingen	122 230 (515)	106 728 (499)	90 779 (433)	90 587 (427)	92 428 (420)
Fysisk	6 074 (325)	5 958 (345)	5 053 (327)	4 941 (312)	4 767 (288)
Psykisk/ kognitiv/ Socialmedicinsk	6 856 (432)	7 185 (479)	6 159 (451)	6 271 (426)	6 633 (413)

³⁹ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, enligt uppgift från Arbetsförmedlingen. För vidare beskrivning, se bilaga 1.

Tabell 6.1 visar hur vissa grupper av sökande fick fler underrättelser än andra. Sett till antal underrättelser per 1 000 arbetssökande var de som fick flest underrättelser

- unga
- utrikesfödda
- arbetssökande med som högst grundskoleutbildning.

Gruppen unga 24 år eller yngre var de som fick allra flest. Alla tre är grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden och som i genomsnitt tillbringar längre tid i arbetslöshet. Ifall underrättelserna är en ren konsekvens av den längre genomsnittliga tiden i arbetslöshet, eller om de beror på att grupperna har ett annat beteende med en högre benägenhet att bryta mot reglerna går dock inte att utläsa ur tabell 6.1. Detsamma gäller frågan om ifall dessa grupper får en annan handläggning.

Även när man sätter underrättelser i relation till antal arbetssökande fick män fler underrättelser än kvinnor, och könsskillnaderna var betydande under samtliga kvartal (dock något lägre under det fjärde kvartalet 2014 än övriga perioder). Män fick genomgående omkring 50–60 fler underrättelser per 1 000 arbetssökande än kvinnor, vilket representerar en genomsnittlig skillnad på kring 13 procent. Dessa skillnader kan inte förklaras av antalet män respektive antalet kvinnor som befinner sig i arbetslöshet.

Bland de grupper som får lägst antal underrättelser märks

- äldre
- högutbildade
- arbetssökande med fysiskt funktionshinder⁴⁰.

Det är intressant att notera att arbetssökande med fysiskt funktionshinder fick färre underrättelser än genomsnittet trots att de betraktas som en arbetsmarknadsmässigt mer utsatt grupp med längre tid i arbetslöshet. Utifrån tabellen finns ingen möjlighet att uttala sig om vad detta beror på, men två rimliga förklaringar är att denna grupp har en högre grad av skötsamhet eller att gruppen får en annorlunda handläggning av arbetsförmedlarna. Enligt Arbetsförmedlingens instruktion har myndigheten ett "sektoransvar för handikappfrågor inom arbetsmarknadspolitiken" och ska även "prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden"⁴¹. Det är möjligt att denna prioritering resulterar i färre underrättelser.

Däremot fick arbetssökande med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning underrättelser i ungefär samma utsträckning som genomsnittet, med undantag av det första kvartalet 2014 då de fick något färre. Även de är en prioriterad grupp av Arbetsförmedlingen och har en genomsnittligt

⁴⁰ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, enligt uppgift från Arbetsförmedlingen. För vidare beskrivning, se bilaga 1.

⁴¹ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 5 och 2 §§.

längre tid i arbetslöshet. IAF har även i rapporten "*Vem missköter sitt arbetssökande?*" (2015:1) visat att dessa grupper får fler sanktioner än genomsnittet. Om lika många underrättelser lämnas för dessa arbetssökande som för genomsnittspersonen, men antalet sanktioner som resulterar från underrättelserna är högre än genomsnittet, ger detta en antydning om att gruppen kan ha en högre sanktionsgrad än genomsnittet i arbetslöshetskassornas bedömning. Hur arbetslöshetskassorna bedömde de underrättelser som kom in är däremot utanför denna rapportens område⁴².

6.2 Underrättelser gällande utebliven aktivitetsrapport eller missat bokad besök

Detta avsnitt gör en fördjupning på de två underrättelseorsaker som visat sig ge upphov till flest antal underrättelser, nämligen utebliven aktivitetsrapport och missat bokad besök, för att undersöka om det finns skillnader i vilken typ av underrättelser som går till vilka grupper av arbetssökande. Som tidsjämförelse redovisas det första kvartalet 2014 samt det första kvartalet 2015.

Tabell 6.2 visar antal underrättelser samt antal underrättelser per 1 000 arbetssökande för olika grupper av arbetssökande uppdelat på om de lämnats med anledning av utebliven aktivitetsrapport eller missat bokad besök eller kontakt. Även det totala antalet underrättelser enligt 43 § redovisas för att fungera som jämförelse.

---

⁴² För en genomgång av arbetslöshetskassornas sanktionsgrad med anledning av Arbetsförmedlingens underrättelser, se exempelvis IAF:s rapport 2014:23 "Arbetslöshetskassornas sanktioner efter underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt"

Tabell 6.2. Antal underrättelser (samt antal per 1 000 arbetssökande) som gällde utebliven aktivitetsrapport respektive missat bokad besök eller kontakt fördelat på grupper av arbetssökande, för första kvartalet 2014 och 2015.

	Antal underrättelser (antal per 1 000 arbetssökande)					
	2014Q1			2015Q1		
	Aktivitets- rapport	Bokat besök	43§ totalt	Aktivitets- rapport	Bokat besök	43§ totalt
Antal underrättelser	96 476 (355)	30 407 (112)	135 160 (497)	78 849 (312)	20 512 (81)	104 323 (413)
Kön						
Män	53 100 (373)	17 933 (126)	75 300 (529)	43 964 (326)	12 218 (91)	58 887 (437)
Kvinnor	43 376 (335)	12 474 (96)	59 860 (463)	34 885 (296)	8 294 (70)	45 436 (386)
Åldersfördelning						
-24	11 063 (449)	5 695 (231)	17 114 (695)	9 483 (382)	4 903 (198)	14 635 (590)
25-34	29 996 (425)	10 047 (142)	42 075 (597)	25 218 (382)	6 743 (102)	33 276 (504)
35-54	42 691 (338)	11 628 (92)	58 423 (463)	34 101 (297)	7 117 (62)	43 558 (379)
55-	12 726 (252)	3 037 (60)	17 548 (348)	10 047 (214)	1 749 (37)	12 854 (274)
Födelseland						
Sverige	63 829 (328)	20 587 (106)	89 765 (461)	50 621 (287)	13 758 (78)	67 633 (384)
Utlandet	32 647 (423)	9 820 (127)	45 395 (588)	28 228 (370)	6 754 (89)	36 690 (481)
Högsta uppnådda utbildningsnivå						
Grundskola	21 591 (392)	6 377 (116)	30 055 (546)	17 568 (342)	4 619 (90)	23 273 (453)
Gymnasial	48 245 (359)	16 636 (124)	68 943 (513)	39 589 (319)	11 383 (92)	53 431 (431)
Eftergymnasial	26 640 (323)	7 394 (90)	36 162 (439)	21 692 (280)	4 510 (58)	27 619 (357)
Funktionsnedsättning⁴³						
Ingen	86 056 (363)	28 355 (120)	122 230 (515)	69 354 (315)	18 767 (85)	92 819 (422)
Fysisk	4 922 (264)	873 (47)	5 795 (325)	4 015 (243)	626 (38)	4 641 (290)
Psykisk/ kognitiv/ socialmedicinsk	5 498 (346)	1 179 (74)	6 677 (432)	5 480 (341)	1 119 (70)	6 599 (418)

⁴³ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, enligt uppgift från Arbetsförmedlingen. För vidare beskrivning, se bilaga 1.

Som väntat var antalet underrättelser per 1 000 arbetssökande högst när det gällde underrättelser med anledning av utebliven aktivitetsrapport, och detta gällde för alla grupper. De största skillnaderna i hur många underrättelser olika grupper av arbetssökande fick jämfört med genomsnittet finns dock i underrättelser med anledning av missat bokade besök eller kontakt. I den grupp som fick flest underrättelser totalt sett, ungdomar under 24 år, fick 22 procent fler underrättelser med anledning av utebliven aktivitetsrapport första kvartalet 2015, men mer än dubbelt så många underrättelser på grund av missade besök – 198 per 1 000 arbetssökande jämfört med 81 per 1 000 arbetssökande. Denna typ av underrättelser tycks enligt tabell 6.2 vara direkt omvänt proportionerlig mot åldern hos den arbetssökande, där unga fick betydligt fler underrättelser än genomsnittet och äldre betydligt färre. Den äldsta åldersgruppen, personer 55 år eller äldre, fick i själva verket mindre än hälften så många underrättelser som genomsnittet under det första kvartalet 2015 – 37 jämfört med 80. En annan grupp som fick ytterst få underrättelser för missade bokade besök eller kontakt var arbetssökande med fysisk funktionsnedsättning som även de fick knappt hälften av genomsnittet.

Det går även att se tydligare skillnader mellan män och kvinnor vad gäller underrättelser med anledning av bokade besök, där män fick 30 procent fler sådana underrättelser per 1 000 arbetssökande än kvinnor. Könsskillnaden gällande underrättelser kring aktivitetsrapporter var betydligt mindre, där män istället fick 11 procent fler underrättelser per 1 000 arbetssökande.

För utrikesfödda var det istället aktivitetsrapporterna som var det mest problematiska, relativt sett. Skillnaderna i antal underrättelser per 1 000 arbetssökande när man jämför med genomsnittet var betydligt större när det gäller aktivitetsrapporter än bokade besök.

Det fanns alltså skillnader mellan olika grupper både i antal underrättelser och i typ av underrättelser. För unga var det både vanligare att få underrättelser för missat bokade besök och för utebliven aktivitetsrapport än för genomsnittspersonen, men unga avvek från genomsnittet betydligt mer vad gäller de bokade besöken. Det samma gällde för män, som fick fler underrättelser både för uteblivna aktivitetsrapporter och bokade besök än genomsnittet, men för missade besök i en större utsträckning, relativt sett. För utrikesfödda var situationen den omvända. Personer i denna grupp fick underrättelser i hög utsträckning vad gäller alla orsaksgrunder, men mer vad gäller aktivitetsrapporter än bokade besök. Detta skulle kunna bero på svårigheter att klara administrationen kring att lämna in aktivitetsrapporten.

Generellt kan skillnaderna mellan de två orsaksgrunderna bero på att den genomsnittliga arbetssökande trots allt har en viss tendens att någon eller några gånger missa att lämna in en aktivitetsrapport i tid, medan bokade besök och kontakt är mer polariserande över grupper, där vissa grupper är mer skötsamma än andra. Till exempel är det möjligt att äldre har en större vana att passa tider och att vara anträffbara än yngre.

Skillnaderna kan även ha att göra med hur ofta kraven ställs på skötsamhet, och hur ofta det därmed är möjligt att få en underrättelse. Unga under 25 år enligt Arbetsförmedlingens instruktion⁴⁴ en prioriterad grupp i deras verksamhet, vilket kan leda till att handläggare har en tätare kontakt och fler bokade besök med dem än med äldre arbetssökande. Det finns dock ingen nationell rutinbeskrivning som uttryckligen styr mot att prioriterade grupper ska ha fler besök än andra grupper. Rutinerna skiljer sig därmed åt mellan olika kontor. Något som talar emot att detta skulle vara den *enda* förklaringen till fler underrättelser är dessutom att Arbetsförmedlingen även har andra prioriterade grupper, såsom arbetssökande med fysiska funktionshinder. Som tabell 6.2 visat är detta en grupp som istället fick ytterst få underrättelser med anledning av missat bokad besök eller kontakt.

När det gäller att det fanns en så jämn spridning av underrättelser med anledning av uteblivna aktivitetsrapporter finns det en rimlig förklaring i att aktivitetsrapporterande ska ske en gång i månaden, vilket ger många arbetssökande fler tillfällen att råka missköta sig än vad bokade besök gör, som generellt sett inträffar mer sällan.

Det fanns även skillnader i utvecklingen över tid när man ser till olika grupper av arbetssökande och olika underrättelseorsaker. Medan äldre och högutbildade arbetssökande hade en kraftig minskning av underrättelser gällande bokade besök, syntes i princip ingen minskning alls för arbetssökande med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning och en relativt liten minskning för de som var 24 år eller yngre. Detta skulle kunna vara ett tecken på att arbetsförmedlarna gått mot att boka in färre besök för grupper utan särskild prioritering, men inte minskat besöken på samma sätt för unga och personer med vissa funktionshinder.

---

⁴⁴ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

7 Upprepade underrättelser per person

Detta kapitel behandlar frågan om hur många underrättelser varje enskild person fick under den kartlagda perioden, och avser underrättelser enligt 43 § för personer som missköter sitt arbetssökande. Först analyseras alla underrättelser enligt 43 §, sedan görs en fördjupning över upprepade underrättelser som enbart gäller den vanligaste orsaken till underrättelser, nämligen missade aktivitetsrapporter. Populationen som undersöks är i båda fallen alla personer som under perioden fått någon underrättelse på grund av att de misskött sitt arbetssökande enligt 43 §. Tabellerna visar hur stor andel av dessa personer som har fått ett visst antal underrättelser.

För att sätta antalet upprepade underrättelser i perspektiv är det värt att nämna att om arbetslöshetskassorna beslutar om en sanktion till följd av underrättelse sker en upptrappning av allvarlighetsgraden i sanktionen. Enligt 43 § trappas sanktionen upp från varning vid det första fallet av misskötsamhet under ersättningsperioden till slutligen total avstängning från ersättning vid ett femte fall av misskötsamhet. Detta för att ge sökande en möjlighet att ändra det beteende som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen⁴⁵. De arbetssökande som i tabellerna fått fler än 5 upprepade underrättelser har därför antingen mist sin ersättningsrätt, inte fått sanktioner för alla underrättelser eller har fått sanktioner i olika ersättningsperioder, vilket gör att de inte trappas upp. I vilket fall som helst finns rimligtvis stora incitament att inte få upprepade sanktioner och därmed inte heller upprepade underrättelser om misskötsamhet.

7.1 Upprepade underrättelser enligt 43 §

Tabell 7.1 visar andelen arbetssökande som fått en specifik mängd underrättelser enligt 43 § mellan januari 2014 och mars 2015. Endast de personer som fått någon underrättelse enligt 43 § ingår, vilket innebär att de som fått 0 underrättelser per definition är 0 procent.

---

⁴⁵ Prop. 2012/13:12 sid. 26-27.

Tabell 7.1. Antal upprepade underrättelser per person enligt 43 § fördelat på grupper av arbetssökande under perioden januari 2014–mars 2015. Andelen anger hur många procent av de arbetssökande som fått den specifika mängden underrättelser av alla arbetssökande som fått någon underrättelse enligt 43 §.

	Antal underrättelser per person					
	1	2-3	4-5	6-	Totalt	Fler än 2 ⁴⁶
Totalt	62 %	27 %	6 %	4 %	100 %	19 %
Kön						
Män	61 %	28 %	7 %	4 %	100 %	19 %
Kvinnor	63 %	26 %	6 %	5 %	100 %	19 %
Åldersfördelning						
-24	61 %	32 %	5 %	2 %	100 %	16 %
25-34	59 %	29 %	7 %	5 %	100 %	21 %
35-54	62 %	26 %	7 %	5 %	100 %	19 %
55-	67 %	23 %	5 %	4 %	100 %	16 %
Födelse land						
Sverige	63 %	27 %	6 %	4 %	100 %	18 %
Utlandet	59 %	28 %	7 %	6 %	100 %	22 %
Högsta uppnådda utbildningsnivå						
Grundskola	59 %	28 %	7 %	5 %	100 %	21 %
Gymnasial	64 %	25 %	6 %	4 %	100 %	18 %
Eftergymnasial	61 %	28 %	6 %	4 %	100 %	19 %
Funktionsnedsättning⁴⁷						
Ingen	62 %	27 %	6 %	4 %	100 %	19 %
Fysisk	65 %	25 %	5 %	5 %	100 %	17 %
Psykisk/ kognitiv/ socialmedicinsk	56 %	29 %	8 %	7 %	100 %	24 %

Tabell 7.1 ger en ny typ av illustration över hur många underrättelser olika grupper av arbetssökande fick, genom att visa hur många upprepade underrättelser som gick till varje enskild person. Om man ser till alla personer som fått någon underrättelse för misskötsamhet under perioden så har 27 procent fått två till tre underrättelser och 4 procent har fått sex underrättelser eller fler. När man talar om hur många underrättelser som varje grupp av arbetssökande fått under perioden, blir det alltså uppenbart att man inte kan se antal underrättelser per 1 000 arbetssökande som någon sorts andel, eftersom vissa personer fått fler än en underrättelse.

⁴⁶ Sammanslagning av andel personer som fått 3 underrättelser eller mer

⁴⁷ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, enligt uppgift från Arbetsförmedlingen. För vidare beskrivning, se bilaga 1.

Tabellen visar att den grupp där de arbetssökande i störst utsträckning stannade vid endast en underrättelse var i åldern 55 år eller äldre. De grupper där störst andel personer fick fler än en underrättelse var istället:

- personer med något psykiskt, kognitivt eller socialmedicinskt funktionshinder
- utrikes födda
- unga i åldern 25-34 år
- lågutbildade

Detta bekräftar bilden av att dessa grupper av arbetssökande består av personer som fick fler underrättelser än genomsnittet, vilket tidigare visats i kapitel 6. Det är alltså både så att gruppen som helhet fick fler underrättelser och att en större andel personer fick många upprepade underrättelser.

Om det är eftersträvansvärt att ha en hög procentandel i den första kolumnen, som visar personer som har stannat vid en underrättelse, är det naturligtvis eftersträvansvärt att ha en låg andel i de andra kolumnerna, särskilt de längst ut till höger. Den allra sista kolumnen visar den sammanlagda andelen personer som fått fler än två underrättelser, vilket innebär att de även kan ha fått fler än två sanktioner⁴⁸. Här är det tydligt att olika grupper har olika utfall. Den högsta andelen arbetssökande som hamnade i denna situation finns hos personer med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning, som har en andel på hela 24 procent. Detta kan jämföras med endast 17 procent för personer med fysisk funktionsnedsättning.

Med tanke på de sanktioner som troligtvis är ett resultat av många av de lämnade underrättelserna⁴⁹ är det även intressant att notera den fjärde kolumnen, som visar andelen personer som fått sex underrättelser eller fler. Om alla dessa underrättelser skulle leda till någon sanktion skulle det innebära att dessa personer helt förlorat sin rätt till ersättning tills ett nytt arbetsvillkor är uppfyllt⁵⁰. För personer med psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning är denna andel hela 7 procent, och hos utrikesfödda 6 procent.

En annan intressant anmärkning gäller ungdomar under 25 år, som har en hög andel personer som fått två till tre underrättelser, men en låg andel som fått fler än detta antal. En faktor som spelar in i detta resultat är förmodligen tidsfaktorn: att det tar en viss tid att få flera underrättelser. Som avsnitt 4.2 visat är de två vanligaste orsakerna till underrättelser på grund av misskötsamhet uteblivna

---

⁴⁸ Beroende på arbetslöshetskassans bedömning om sanktion ska utfärdas. I sådana fall skulle det röra sig om först en varning och sedan avstängning från ersättning en dag, se kapitel 2.

⁴⁹ För en genomgång av arbetslöshetskassornas sanktionsgrad med anledning av Arbetsförmedlingens underrättelser, se IAF:s rapport 2014:23 "Arbetslöshetskassornas sanktioner efter underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt"

⁵⁰ Se kapitel 2

aktivitetsrapporter och missade besök eller kontakt. Båda dessa händelser sker med viss tid emellan, för aktivitetsrapporten med en hel månads mellanrum, vilket gör att det naturligt sett tar tid att få flera upprepade händelser. Nuvarande arbetsmarknadspolitik gör att ungdomar under 25 år ska anvisas till jobbgarantin för unga efter 90 dagar⁵¹, vilket innebär att de då slutar att få arbetslöshetsersättning från någon arbetslöshetskassa och istället övergår till att få aktivitetsstöd från Försäkringskassan. Därmed slutar Arbetsförmedlingen att lämna underrättelser mot arbetslöshetskassorna eller Meddelandebanken, och ungdomarna "försvinner" ur den statistik som presenteras i denna rapport⁵². Ungdomar har på så sätt bara 90 dagar tillgängliga för att få underrättelser, medan andra arbetssökande inte har denna tidsbegränsning. Detta ger en naturlig anledning till färre upprepade underrättelser för unga under 25 än för andra grupper.

7.2 Upprepade underrättelser gällande utebliven aktivitetsrapport

Detta avsnitt fokuserar endast på underrättelser som lämnats med anledning av utebliven aktivitetsrapport. Tabell 7.2 visar andelen arbetssökande som fick en viss mängd underrättelser med denna anledning januari 2014–mars 2015 i proportion till alla som fått en underrättelse för misskötsamhet enligt 43 §. Den första kolumnen, 0 underrättelser, visar på så sätt den andel som fått någon underrättelse för misskötsamhet under perioden, men inte någon på grund av utebliven aktivitetsrapport. I sin helhet belyser tabellen hur stor andel av dem som någon gång misskött sitt arbetssökande gjort detta genom att inte lämna in aktivitetsrapporten i tid samt hur många gånger de gjort detta.

---

⁵¹ Enligt 5 § i Förordning (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar

⁵² Från och med den 1 mars ska Arbetsförmedlingen även lämna underrättelser för personer som har aktivitetsstöd, men det faller utanför denna rapport (se avsnitt 1.3)

Tabell 7.2. Antal upprepade underrättelser per person med anledning av missad aktivitetsrapport fördelat på grupper av arbetssökande under perioden januari 2014–mars 2015. Andelen anger hur många procent av de arbetssökande som fått den specifika mängden underrättelser för utebliven aktivitetsrapport som andel av alla arbetssökande som fått någon underrättelse enligt 43 §.

	Antal underrättelse på grund av missad aktivitetsrapport per person						
	0	1	2-3	4-5	6-	Totalt	Fler än 2 ⁵³
Totalt	36 %	34 %	20 %	6 %	4 %	100 %	17 %
Kön							
Män	36 %	34 %	20 %	6 %	4 %	100 %	17 %
Kvinnor	35 %	35 %	20 %	6 %	4 %	100 %	17 %
Åldersfördelning							
-24	40 %	33 %	21 %	4 %	2 %	100 %	12 %
25-34	36 %	32 %	20 %	7 %	5 %	100 %	18 %
35-54	34 %	35 %	19 %	6 %	5 %	100 %	18 %
55-	34 %	38 %	18 %	5 %	4 %	100 %	15 %
Födelse land							
Sverige	35 %	36 %	20 %	5 %	4 %	100 %	15 %
Utlandet	37 %	31 %	20 %	7 %	6 %	100 %	19 %
Högsta uppnådda utbildningsnivå							
Grundskola	36 %	32 %	20 %	6 %	5 %	100 %	18 %
Gymnasial	37 %	34 %	20 %	6 %	4 %	100 %	16 %
Eftergymnasial	33 %	37 %	19 %	6 %	4 %	100 %	16 %
Funktionsnedsättning⁵⁴							
Ingen	37 %	34 %	20 %	6 %	4 %	100 %	16 %
Fysisk	27 %	42 %	21 %	5 %	5 %	100 %	16 %
Psykisk/ kognitiv/ socialmedicinsk	28 %	35 %	23 %	7 %	7 %	100 %	22 %

Tabell 7.2 visar att drygt en tredjedel av alla dem som fått en underrättelse för att de misskött sitt arbetssökande under perioden aldrig fick någon underrättelse för att de missat någon aktivitetsrapport. Resten, två tredjedelar, missade vid något tillfälle att lämna in en aktivitetsrapport i tid. För en tredjedel rör det sig om ett tillfälle av utebliven aktivitetsrapport, för en femtedel två till tre tillfällen och för fyra procent hela sex tillfällen eller fler. På det hela taget är siffrorna mycket lika dem i tabell 7.1. Exempelvis visade tabell 7.1 att 19 procent av dem som fått någon underrättelse för att de misskött sitt arbetssökande fått det fler än två gånger, medan tabell 7.2 visar att 17 procent fått det enbart med anledning av utebliven

⁵³ Sammanslagning av andel personer som fått 3 underrättelser eller mer

⁵⁴ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, enligt uppgift från Arbetsförmedlingen. För vidare beskrivning, se bilaga 1.

aktivitetsrapport. Detta förstärker bilden av att misskötsamhet, även upprepad sådan, i de allra flesta fall rör sig om uteblivna aktivitetsrapporter. Av dem som misskött sig många gånger verkar det vara just aktivitetsrapporten som återkommer som problemområde.

Av de grupper som under perioden fick få upprepade underrättelser utmärker sig arbetssökande som var 24 år eller yngre. De hade både den högsta andelen personer som inte fått någon underrättelse med anledning av utebliven aktivitetsrapport, 40 procent, och den lägsta andelen som fått fler än två sådana underrättelser, 12 procent. Detta hör troligen samman med att det även var denna grupp som fick flest underrättelser för missat bokad besök, den näst vanligaste orsaken till underrättelser gällande 43 §, samt att de träder in i jobbgarantin för ungdomar efter 90 dagar och därmed övergår till aktivitetsstöd.

Ett annat sätt att se vilka grupper som fick färre underrättelser för utebliven aktivitetsrapport än genomsnittet är att jämföra andelen arbetssökande som fick en endast en underrättelse. De grupper som hade den högsta andelen i den kategorin var

- äldre
- högutbildade
- personer med fysisk funktionsnedsättning.

Tabell 6.2 har redan visat att detta är grupper som fick lägst antal underrättelser per 1 000 arbetssökande när det gäller aktivitetsrapporter jämfört med genomsnittet. Sammantaget leder det till slutsatsen att det var färre personer i dessa grupper som misskötte sitt aktivitetsrapporterande jämfört med genomsnittet, och att de som ändå gjorde det tenderade att göra det färre gånger än genomsnittet.

Tabell 7.2 visar även vilka grupper som fick fler upprepade underrättelser för missade aktivitetsrapporter än genomsnittet. De grupper som har en högst andel personer som fick fler än två stycken underrättelser var

- personer med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning
- utrikes födda
- lågutbildade.

Personer med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning avvek särskilt mycket från genomsnittet: av alla arbetssökande i denna grupp som misskött sitt arbetssökande hade nästan en fjärdedel, 22 procent missat att lämna in sin aktivitetsrapport i tid vid mer än två tillfällen. Detta kan jämföras med 17 procent, vilket var genomsnittet.

När man diskuterar antalet fall av missade aktivitetsrapporter är det återigen viktigt att komma ihåg tidsaspekten: det är bara möjligt att få en underrättelse med denna orsak en gång i månaden. Personer som tillbringar kort tid i arbetslöshet har därför en direkt omöjlighet att kunna få många upprepade underrättelser av detta skäl, medan det finns en större fysisk möjlighet att råka

missköta sig för någon som är arbetslös länge. Vid en jämförelse av olika grupper av arbetssökande är det därför viktigt att komma ihåg att olika grupper även har olika genomsnittliga tider i arbetslöshet, vilket påverkar resultatet. Som påpekats i tidigare kapitel är de grupper som förekommer i tabell 7.2 med fler underrättelser än genomsnittet även grupper som tillbringar en längre tid i arbetslöshet än genomsnittet. Det går därför inte att utesluta att det större antalet underrättelser kan vara en konsekvens enbart av deras arbetslöshetssituation. Det finns däremot även andra möjliga förklaringar till det större antalet underrättelser, exempelvis en större svårighet för dessa grupper att klara administrationen kring aktivitetsrapporterandet.

Intressant att notera är att det var mycket små skillnader mellan könen när det gällde underrättelser med anledning av utebliven aktivitetsrapport, medan vissa könsskillnader fanns när man såg till alla underrättelser för misskötsamhet. Skillnaderna mellan alla grupper var över lag mindre när endast aktivitetsrapporter avses, vilket antyder att det är en problematik som återkommer i viss utsträckning för alla grupper. Detta ligger i linje med vad som konstaterats i avsnitt 6.2.

8 Slutsatser

Denna rapport har behandlat de underrättelser med anledning av ifrågasatt ersättningsrätt som Arbetsförmedlingen lämnat under perioden januari 2014–mars 2015. Huvudfokus har legat på underrättelser enligt 43 § ALF för personer som missköter sitt arbetsökande, och vissa fördjupningar har gjorts på enbart underrättelser med anledning av utebliven aktivitetsrapport och missade bokade besök eller kontakt, vilket var de vanligaste underrättelseorsakerna under perioden.

Statistiken över lämnade underrättelser har presenterats ur fyra breda perspektiv:

- Hur antal underrättelser utvecklats över tid
- Hur antal underrättelser fördelar sig mellan underrättelseorsaker
- Hur antal underrättelser fördelar sig över geografiska områden
- Hur antal underrättelser fördelar sig mellan grupper av arbetsökande

I många sammanhang är det intressant att kombinera dessa perspektiv, och därför belyser flera kapitel den givna frågeställningen från flera håll. Ytterligare en viktig fråga som besvaras i rapporten är hur många upprepade underrättelser som lämnats till samma person och hur detta skiljer sig åt mellan grupper och mellan underrättelseorsaker.

Ett initialt syfte med denna rapport var att belysa dels Arbetsförmedlingens agerande (genom att jämföra geografiska områden och olika tidsperioder), dels arbetsökandes agerande (genom att jämföra olika underrättelseorsaker, olika grupper av arbetsökande och olika tidsperioder). Det är dock i samtliga fall omöjligt att avgöra om skillnader i antal underrättelser gällande geografi, tid, underrättelseorsaker eller grupper av arbetsökande beror på Arbetsförmedlingen eller på de arbetsökande. I samtliga fall är skillnaden en möjlig kombination av två faktorer: handläggning och misskötsamhet. Alla slutsatser blir därmed endast resonering över vad utfallen kan betyda och vad de kan bero på.

8.1.1 Underrättelser över tid

Resultaten visar att antalet underrättelser minskar över tid. I januari 2015 lämnades drygt 36 000 underrättelser som kan leda till sanktion enligt 43–43 b §§, vilket var 25 procent färre än samma period 2014. En del av förklaringen hör ihop med att antalet arbetsökande minskade under perioden, men även sett till antal arbetsökande var minskningen 17 procent. Minskningen gäller för de flesta underrättelseorsaker, för de flesta marknadsområden och för de flesta grupperna av arbetsökande.

Det som bidrar mest till den nedåtgående trenden är att det numera lämnas färre underrättelser för sen eller utebliven aktivitetsrapport och för missade bokade besök, där den senare underrättelseorsaken minskat mest av de två. Om förändringarna beror på att de sökande i mindre utsträckning missköter sig eller om Arbetsförmedlingen förändrat sitt arbetssätt eller handläggning är det inte möjligt att avgöra utifrån uppgifterna i rapporten.

När det gäller bokade besök skedde förändringar i Arbetsförmedlingens rutiner i mars 2014 genom att krav på besöksfrekvens hävdes i ett GD-beslut. Denna policyförändring inträffade i början av rapportens undersökningsperiod, men det är möjligt att effekten skedde gradvis och ledde till färre bokade besök under perioden, vilket även kan ha resulterat i färre antal lämnade underrättelser för missade bokade besök. Även skillnader som noterats över tid mellan olika grupper av arbetssökande indikerar att det kan ha skett förändringar i Arbetsförmedlingens arbetssätt kring bokade besök. Medan äldre och högutbildade hade en kraftig minskning av underrättelser som gällde bokade besök, syns enbart en liten minskning för unga och i princip ingen minskning alls för arbetssökande med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning. Detta skulle kunna vara ett tecken på att arbetsförmedlarna gått mot att boka in färre besök för grupper utan särskild prioritering, men inte minskat besöken på samma sätt för unga och personer med vissa funktionshinder.

För minskningen av underrättelser med anledning av bokade besök finns även den potentiella förklaringen att arbetsförmedlarna i mindre utsträckning än tidigare använder sig av funktionen "nästa kontakt AF". Denna funktion har uppgetts leda till många felaktiga automatiska underrättelser på grund av att arbetsförmedlare har slarvat med att uppdatera uppgifterna i systemstödet. Att gå över till en manuell hantering kan på så sätt minska antalet felaktigt lämnade underrättelser, men det kan också leda till att för få underrättelser lämnas eftersom mörkertalet är betydligt större vid manuella underrättelser. Om funktionen inte används blir besöket inte heller sökbar i datasystemet och därmed inte uppföljningsbart. Att sluta använda denna funktion på grund av att slarv förekommer är därför inte något positivt och inte en utveckling som IAF önskar se. I hur stor utsträckning detta sker är dock utanför denna rapportens område.

Allra störst minskning när det gäller underrättelser enligt 43 § hade dock underrättelser med anledning av att den arbetssökande inte sökt ett anvisat arbete, som minskade från drygt 900 till runt 300 per kvartal. Även i fallet platsanvisningar är det möjligt att tänka sig att det har skett förändringar i hur ofta arbetsförmedlarna använder platsanvisningar, vilket kan ha lett till färre underrättelser.

8.1.2 Underrättelser fördelat på orsaker

När man ser till anledningen varför underrättelserna lämnats framträder tydliga mönster. De allra flesta underrättelserna härrörde från endast tre underrättelseorsaker:

- utebliven aktivitetsrapport
- missat bokad besök eller kontakt
- byte av sökandekategori.

Dessa underrättelseorsaker stod tillsammans för 90 procent av alla underrättelser lämnade under det första kvartalet 2015. Några intressanta aspekter finns att notera kring detta.

För det första är dessa tre underrättelseorsaker även de tre som lämnas automatiskt genom Arbetsförmedlingens systemstöd (om funktionen "nästa kontakt AF" används för bokade besök). Detta kan dels innebära att mörkertalet i ej lämnade underrättelser är mindre för denna typ av underrättelser, dels att de är känsligare för tekniska fel och brister. Dessa automatiskt genererade underrättelser kan även jämföras med underrättelseorsaken "Inte aktivt sökt lämpliga arbeten", som innebär en mer komplicerad bedömningssituation och kräver en mer aktiv handläggning av arbetsförmedlaren. Antalet underrättelser med denna orsak är även mycket lägre i statistiken.

För det andra är de givna underrättelseorsakerna även de händelser som torde upprepa sig oftast i tid, särskilt vad gäller aktivitetsrapporter och bokade besök eller kontakt. Aktivitetsrapporten ska lämnas in en gång per månad och bokade besök eller kontakt är också något återkommande under en period av arbetslöshet. Vissa övriga orsaker, till exempel "Inte medverkat till att upprätta en handlingsplan" eller "Lämnat sitt arbete utan giltig anledning" händer rimligtvis mer sällan för den genomsnittliga arbetssökande. Med fler tillfällen då regelbrott kan inträffa är det snarast naturligt att fler underrättelser lämnas av dessa anledningar.

8.1.3 Underrättelser över geografiska områden

När underrättelser delas upp i marknadsområden och kontor framträder stora skillnader. Generellt gäller att kontor i storstäder och mer tätbebyggda områden lämnade fler underrättelser än i glesbygdsområden. De kontor som lämnade flest underrättelser per 1 000 arbetssökande var

- Af Gnesta
- Af Malmö Bryggan
- Af Stockholm Rinkeby Kista.

Af Gnesta lämnade hela 67 procent fler underrättelser än genomsnittet. Generell fanns en övervikt av kontor i Stockholms- och Mälardalsområdet bland de kontor som toppar listan över flest skickade underrättelser sett till inskrivna arbetssökande. De kontor som skickade få underrättelser var istället

övervägande glesbygdskontor lokaliserade i den norra delen av landet. Förutom kontor som har någon specialfunktion var de som skickade lägst antal underrättelser per arbetssökande

- AF Pajala
- Af Valdemarsvik
- Af Strömsund.

Det är dock inte möjligt att säga om skillnaderna beror på olika handläggning vid Arbetsförmedlingens kontor eller om de beror på de arbetssökandes benägenhet att missköta sig.

Marknadsområdena skiljde sig även åt i hur stor spridning som fanns mellan kontoren i antal lämnade underrättelser per 1 000 arbetssökande. De marknadsområden där skillnaderna var minst mellan kontoren var

- Nationell service
- Småland
- Nordvästra Götaland

Stora skillnader mellan kontor fanns istället i

- Södra Mälardalen Östergötland
- Norra Norrland
- Södra Norrland

Även i detta fall är det svårt att uttala sig om huruvida skillnaderna beror på arbetsförmedlarna eller de arbetssökande. Ingen analys har heller gjorts för att undersöka om exempelvis arbetsbelastning vid det aktuella kontoret kan påverka antalet lämnade underrättelser.

8.1.4 Underrättelser fördelat på grupper av arbetssökande

Det perspektiv som upptagit störst del av analysen är att jämföra antalet underrättelser mellan grupper. En i huvudsak mycket konsekvent bild framträder, där det finns tydliga skillnader mellan grupper i hur många underrättelser som lämnades per 1 000 arbetssökande, vilken typ av underrättelser grupperna fick samt hur många upprepade underrättelser som gick till varje person. De grupper som fick flest underrättelser var återkommande:

- unga
- utrikesfödda
- lågutbildade.

Det fanns även tydliga könsskillnader i antal underrättelser, där män fick fler underrättelser per 1 000 arbetssökande än kvinnor. När man ser till upprepade underrättelser per person framkommer även att en högre andel arbetssökande med någon psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning fick fler underrättelser än genomsnittet.

Dessa är grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden och som även tillbringar en längre tid i arbetslöshet än genomsnittet. Om de högre antalen underrättelser pekar mot ett beteende med mer misskötsamhet, samma beteende som genomsnittet men en längre tid i arbetslöshet, eller en annan handläggning än genomsnittet är det dock inte möjligt att uttala sig om. Framför allt är det viktigt att poängtera att olika lång tid i arbetslöshet kraftigt påverkar möjliga tillfällen (och därmed rimligtvis även sannolikheten) att få underrättelser, oavsett beteende och yttre faktorer.

Om man däremot antar att grupper av arbetssökande ändå har olika beteende när det gäller skötsamhet, är en faktor som spelar in även om de sanktioner som utfärdas som konsekvens av underrättelserna verkar handlingsdirigerande på olika grupper. I denna rapport har IAF inte undersökt hur många sanktioner som resulterar i underrättelserna, men ett rimligt antagande är att fler underrättelser för det stora flertalet arbetssökande även resulterar i fler sanktioner. För vissa arbetssökande kan sanktioner ha större ekonomiska eller moraliska effekter som leder till ett förändrat beteende i högre grad än för andra. En kombination av samtliga dessa faktorer spelar troligtvis in och påverkar utfallet i antal underrättelser för olika grupper.

Det finns även skillnader mellan grupper av arbetssökande i vilken typ av underrättelser de fick. Alla grupper fick fler underrättelser med anledning av aktivitetsrapporter än med anledning av bokade besök och kontakt, men vissa grupper tycks ha större relativa svårigheter med bokade besök och andra med aktivitetsrapporterna. Arbetssökande i åldern 24 år eller yngre fick fler underrättelser än genomsnittet, både med anledning av aktivitetsrapporter och bokade besök, men en mycket större andel underrättelser än för genomsnittet härstammade från bokade besök. För utrikesfödda var situationen den omvända. Personer i denna grupp fick underrättelser i hög utsträckning vad gäller alla orsaksgrunder, men mer vad gällde aktivitetsrapporter än bokade besök.

Vad gäller upprepade underrättelser tycks aktivitetsrapporten vara problematisk för många arbetssökande och återkomma gång på gång som orsak till regelbrott och underrättelser. Det är dock viktigt att komma ihåg aktivitetsrapportens funktion att indikera om en person är aktivt arbetssökande eller ej, både i de fall då den inkommer och arbetsförmedlaren kan granska sökaktiviteten, och i de fall den uteblir. Innan regelförändringarna i september 2013 avanmälde personer från ersättning om de uteblev från bokade besök, och blev bara påanmälda igen om de kontaktade Arbetsförmedlingen och visade att var aktivt arbetssökande. I och med regelförändringarna kan inte personer längre avanmälas, utan måste gå igenom fem sanktioner innan de blir avstängda från ersättning för att de inte aktivt söker arbete. Det finns därmed numera en större risk att personer får ersättning utan att ha rätt till det, och det kan ta längre tid innan de till slut blir avstängda. Uteblivna aktivitetsrapporter är en av de saker som gör att personer som inte är aktivt arbetssökande upptäcks och mister sin ersättningsrätt, vilket

innebär att upprepade underrättelser alltså inte är ett enbart negativt fenomen, utan kan vara ett nödvändigt sätt att motverka bidragsfusk.

9 Käll- och litteraturförteckning

Lagar och rättskällor:

Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förordning (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar

Lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkringen (ALF)

Övriga källor:

IAF, 2009:2, Mörkertal för underrättelser till arbetslöshetskassan år 2007

IAF, 2010:20, Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt, mörkertalsstudie m.m.

IAF, 2014:21, Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt rätt till arbetslöshetsersättning, lämnade under 2013 och första kvartalet 2014

IAF, 2014:23, Arbetslöshetskassornas sanktioner efter underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt

IAF, 2015:1, Vem missköter sitt arbetssökande?

IAF, 2015:8, Arbetsförmedlingens skäl för att inte underrätta arbetslöshetskassan när aktivitetsrapport saknas

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2015:2) om anmälan hos den offentliga arbetsförmedlingen för rätt till ekonomiskt stöd vid arbetslöshet.

Prop. 2012/13:12, "Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m."

Prop. 1973:56, "Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring m.m."

Dokument hämtade från Arbetsförmedlingens intranät Vis:

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 5/2015 Meddelande till a-kassa eller enheten Ersättningsprövning

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 7/2010 Handlingsplan, 2013-09-19

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 7/2010 Handlingsplan, 2014-03-21

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 7/2010 Handlingsplan, 2015-02-01

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 21/2013 Aktivitetsrapport

Arbetsförmedlingens handläggargrupp 43/2011 Lämpligt arbete och sökområde

GD- meddelande nr 1/2013, *Aktivitetsrapporter och besöksfrekvens*, 2013-10-17.
Så påverkar GD-beslutet arbetet på Arbetsförmedlingen, 2014-03-25.

Bilaga 1: Vilka egenskaper som kartläggs

IAF har valt att kartlägga ersättningstagare utifrån deras personliga egenskaper kön, ålder, födelseland, utbildningsbakgrund och funktionsnedsättning. Alla uppgifter hämtas ur Arbetsförmedlingens register.

Funktionsnedsättning är i denna rapport uppdelad i tre typer: ingen känd funktionsnedsättning, fysisk funktionsnedsättning samt psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning.

Som fysisk funktionsnedsättning räknas

- astma/allergi/överkänslighet
- barndomsdövhet
- funktionsnedsättning som kräver förflyttningshjälpmedel
- förvärvad hjärnskada
- grav synskada
- synsvaghet
- hjärt-, kärl- och/eller lungsjukdomar
- hörselskada
- övriga rörelsenedsättningar
- övriga somatiskt relaterade funktionsnedsättningar.

Som psykisk, kognitiv eller socialmedicinsk funktionsnedsättning räknas

- psykisk funktionsnedsättning
- inlärningssvårigheter
- missbruks- eller beroendeproblematik
- socialmedicinsk problematik.

Bilaga 2: Regelverk

9.1 Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Frågor om arbetslöshetsförsäkringen

16 §

Arbetsförmedlingen ska skyndsamt underrätta arbetslöshetskassan och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen om det kan antas att en arbetssökande som får eller begär arbetslöshetsersättning

1. missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten enligt 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, eller
2. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 eller 11 § samma lag.

9.2 Lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF)

Allmänna villkor för rätt till ersättning (9 och 11 §§)

9 §

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har en sökande som

1. är arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
2. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, och
3. även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande.

11 §

En sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning. Lag (2013:152).

Varning och avstängning från rätt till ersättning (43-43b §§)

43 §

En sökande ska varnas om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,
2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid,
3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt,
4. utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller
5. inte aktivt sökt lämpliga arbeten.

Om sökanden missköter arbetssökandet enligt första stycket vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning.

Avstängningstiden ska vara 1 ersättningsdag vid det andra tillfället, 5 ersättningsdagar vid det tredje tillfället och 10 ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vid ett femte fall av misskötsamhet under ersättningsperioden, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 a §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl

1. avvisat ett erbjudet lämpligt arbete,
2. genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller
3. avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Om sökanden förlänger tid i arbetslöshet enligt första stycket i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 b §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,
3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller
4. uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Om sökanden orsakar sin arbetslöshet enligt första stycket en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.